

Behovskartlegging digitale arealplaner

/

Versjon 03

Asplan Viak / Mindshift

24.03.23

Innholdsfortegnelse

Vedlegg: «Behovskartlegging ND-partene» (eksport av hele undersøkelsen med alle spørsmål, svaralternativer og resultater for hvert spørsmål)	2
1 Innledning	3
2 Bakgrunn	4
3 Metode	6
4 Resultater fra kvantitativ undersøkelse	9
4.1 Generelt.....	9
4.2 Utarbeider arealplaner eller er bidragsyter i prosessen med å utarbeide arealplaner.....	10
4.3 Behandler varsler om planoppstart som høringspart.....	14
4.4 Behandler høringer i plansaker som høringspart.....	17
4.5 Behandler søknader om dispensasjon etter Plan- og bygningsloven, enten som saksbehandler i en kommune eller som høringspart.....	22
4.6 Bruker vedtatte planer i forbindelse med detaljplanlegging eller prosjektering av infrastruktur.....	25
4.7 Saksbehandler plansaker for en kommune.....	28
4.8 Saksbehandler byggesøknader for en kommune.....	32
4.9 Jobber teknisk med tilrettelegging og forvaltning av plandata i geografisk informasjonssystem.....	36
4.10 Bruker vedtatte planer ved utarbeidelse av statistikk, arealregnskap, klimaregnskap eller naturregnskap eller ved forskning.....	39
5 Analyse	43
5.1 Nasjonal tilgang til plandata – gjeldende plan.....	43
5.2 Nasjonal tilgang til plandata – planforslag.....	45
5.3 Dispensasjoner.....	47
5.4 Temadata / DOK data.....	48
5.5 Bruk av arealplaner til statistikk, arealregnskap, naturregnskap, klimaregnskap og forskning.....	49

Vedlegg: «Behovskartlegging ND-partene» (eksport av hele undersøkelsen med alle spørsmål, svaralternativer og resultater for hvert spørsmål)

1 Innledning

Norge digitalt (ND) Plandataforum sitt hovedformål er å sikre Norge digitalt-partene effektiv tilgang på plandata med god kvalitet. Partene består av kommuner, statlige sektormyndigheter og energi- og teleselskaper. ND Plandataforum har de siste årene gjennomført to Plansatsinger – først for å sette fart på og øke graden av digitalisering av arealplaner i kommunene og deretter for å dekke partenes behov for enkel tilgang til oppdaterte arealplankart fra kommunene, tilgjengelig på ett sted.

Det skjer en del utviklingsaktiviteter innenfor planområdet drevet av andre som Kommunal- og distriktsdepartementet, KS, Direktoratet for byggkvalitet mfl. Som høringsparter eller brukere av digitale planer er det viktig for ND-partene å kunne synliggjøre sine behov inn i disse aktivitetene. Samtidig dukker det opp nye behov knyttet til effektivisering av ND-partenes interne prosesser, automatisering, rapportering m.m

ND Plandataforum ønsket derfor for en kartlegging av ND-partenes brukerbehov. Resultatet av kartleggingen skal brukes til følgende:

1. Planlegging av en eventuell ny satsing innenfor planområdet for å dekke kartlagte brukerbehov
2. Synliggjøre ND-partenes brukerbehov inn i utviklingsprosjekter på planområdet som drives av andre; som Økosystem Plan og byggesak, Fellestjenester Plan o.a.

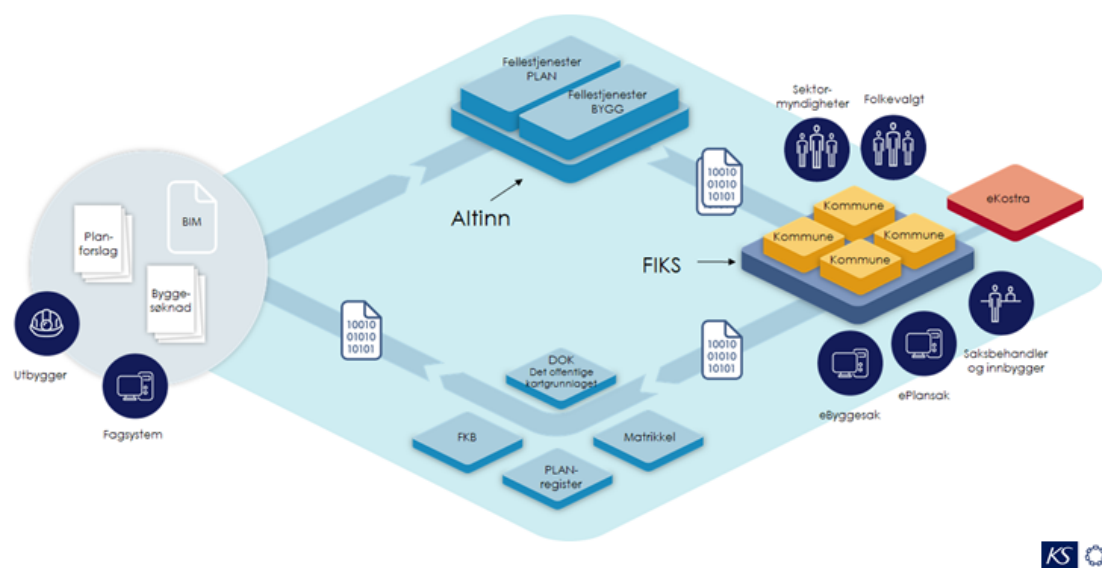
Tor Gunnar Øverli, Asplan Viak AS og Bjørn Hallan, Mindshift AS fikk i oppdrag å utføre kartleggingen.

2 Bakgrunn

Det er stor aktivitet innenfor både kommunal, statlig og privat sektor for å digitalisere og effektivisere prosesser innenfor plan, bygg og geodata, samt legge til rette for enklere innsyn og bedre muligheter for medvirkning for borgere. Det pågår en rekke prosjekter i regi av både offentlige og private aktører.

De fleste av disse initiativene støtter opp under idéen om et felles økosystem for plan og bygg. I et slikt økosystem er mest mulig informasjon digitalisert og georeferert. Dette åpner for at prosesser kan automatiseres, kvalitetskontroller kan gjennomføres maskinelt, utveksling av data kan skje hurtig og effektivt, innsyn forenkles og plan- og bygghdata sikres bedre kvalitet og gjenbrukes i nye tjenester, som visualisert i figuren under.

Kartleggingen skal derfor synliggjøre hvilke behov ND-partene har inn i disse aktivitetene.

Figur 1 - Økosystem for plan og bygg

Nye behov dukker også opp. ND-parter ønsker i større grad å effektivisere og kvalitetssikre sine interne prosesser gjennom større grad av automatisering. Myndigheter stiller krav til rapportering for overvåking av arealbruk, klimaregnskap med mer – til bruk som politisk styringsverktøy. Dette og flere andre behov fordrer automatiserte løsninger der det er mulig å trekke ut enkeltparametere fra arealplaner.

Samtidig er det mange gjeldende planer som ikke er digitalisert eller egner seg for digitalisering, mange gamle planer som er vanskelig å tolke, og kart og bokdel henger ikke godt nok sammen digitalt. En del mindre kommuner sliter med å holde plandatabasene løpende oppdatert og en del planer er ikke av god nok kvalitet eller godt nok strukturert til å kunne benyttes til statistikk og analyser.

Denne kartleggingen har som målsetning å avdekke og beskrive behov av denne typen og eventuelle andre behov ND-partenes brukere mener er viktige i denne sammenheng.

Brukere er i denne sammenheng ND-parter som omfattes av følgende bruksområder for digitale arealplaner.

BEHOVSKARTLEGGING DIGITALE AREALPLANER

1. Utarbeidelse av plan
2. Involvering i oppstartfasen/høring av planer/planforslag
3. Bruk av vedtatte planer
4. Arealstatistikk og regnskap basert på digitale arealplankart

Private forslagstillere eller allmenheten defineres ikke som brukere i denne sammenheng.

Det er ND-partenes direkte behov som skal avdekkes, ikke indirekte behov.

3 Metode

ND-partene er en gruppe virksomheter med mange ulike ansvars- og virkeområder. Overordnet kan virksomhetene kategoriseres som følger:

- Kommuner
- Fylkeskommuner
- Statsforvaltere
- Sektormyndigheter
- Energiselskaper
- Teleselskaper

I tillegg er ansatte hos ND-partene i befatning med arealplaner i en rekke ulike sammenhenger. Ansatte kan:

- utarbeide arealplaner eller være bidragsyter i utarbeidelse av arealplaner
- behandle varsler om planoppstart som høringspart
- behandle høringer i plansaker som høringspart
- behandle søknader om dispensasjon etter Plan- og bygningsloven, enten som saksbehandler i en kommune eller som høringspart
- bruke vedtatte planer i forbindelse med detaljplanlegging eller prosjektering av infrastruktur
- saksbehandle plansaker for en kommune
- saksbehandle byggesøknader for en kommune
- jobbe teknisk med tilrettelegging og forvaltning av plandata i geografiske informasjonssystemer
- bruke vedtatte planer i forskning eller utarbeidelse av arealstatistikk eller arealregnskap

Først gjennomførte vi en kvalitativ analyse basert på dybdeintervjuer for å kunne identifisere aktuelle problemstillinger. Det ble gjennomført intervjuer av 6 personer som til sammen representerte de fleste kategorier av virksomheter og bruksområder for arealplaner.

For å kunne favne behovene til alle disse aktørene, og sikre at de var representative, ble det gjennomført en spørreundersøkelse. Respondentene fikk en gruppe spørsmål for hver av sammenhengene ovenfor, men behøvde bare svare på de sammenhengene som var relevante for dem. I tillegg ble de gitt noen få generelle spørsmål.

Det var i alt 442 personer som gjennomførte undersøkelsen. Disse fordeler seg på følgende kategorier av virksomheter:

Virksomhet	Antall respondenter
Kommune	257
Statsforvalter	45
Fylkeskommune	38
Energiselskap	32
Samferdselsmyndighet	28
Annen sektormyndighet	20

Annen virksomhet som produserer statistikk, analyser eller forsker	9
Andre	13
Totalt	442

Tabell 1 - Antall respondenter pr kategori virksomhet

Om vi ser på i hvilke sammenhenger respondentene er i befatning med digitale arealplaner er fordelingen som følger.

Befatning med arealplaner	Antall respondenter
Utarbeider arealplaner (kommuneplaner, reguleringsplaner eller planer på andre nivåer)	192
Behandler varsler om planoppstart som høringspart	153
Behandler høringer i plansaker som høringspart	146
Behandler søknader om dispensasjon etter Plan- og bygningsloven, enten som saksbehandler i en kommune eller som høringspart	169
Bruker vedtatte planer i forbindelse med detaljplanlegging eller prosjektering av infrastruktur	103
Saksbehandler plansaker for en kommune	156
Saksbehandler byggesøknader for en kommune	32
Jobber med tilrettelegging og / eller forvaltning av plandata i geografiske informasjonssystemer	174
Bruker vedtatte planer i forskning eller utarbeidelse av arealstatistikk eller arealregnskap	65

Tabell 2 - Antall respondenter pr «bruksområde»

I tillegg ble det gjennomført arbeidsmøter med ulike grupper av brukere for å gå i dybden på noen utvalgte problemstillinger. Arbeidsgruppene var sammensatt som følger:

Arbeidsgruppe 1 – Kommunalt ansatte med erfaring fra hele plan- og byggområdet, inkludert utarbeidelse av planforslag, saksbehandling av planforslag, tilrettelegging og forvaltning av plandata i geografiske informasjonssystemer og saksbehandling av byggesøknader.

Arbeidsgruppe 2 – Representanter fra sektormyndigheter og energiselskaper som er høringsparter i plansaker

Arbeidsgruppe 3 – Sektormyndigheter som både produserer planforslag og som er konsumenter av vedtatte planer og benytter disse i planlegging og prosjektering av nye tiltak.

Arbeidsgruppe 4 – Representanter fra statlig og fylkeskommunal sektor som bruker vedtatte planer ved utarbeidelse av arealstatistikk eller arealregnskap

Et utvalg av medlemmer av ND Plandataforum har bistått med informasjon og avklaringer om oppdraget underveis, samt rekruttering av informanter til dybdeintervjuer, respondenter til spørreundersøkelsen og deltagere på arbeidsmøter. Disse er:

Line Langkaas, Kartverket
Bjørge Stavik, Kartverket
Oddmund Arntsberg, Elvia
Espen Gudevang, Statsforvalteren i Innlandet
Anita Sundnes, Ulstein kommune

4 Resultater fra kvantitativ undersøkelse

4.1 Generelt

Undersøkelsen består av 10 deler - én for hver av de ulike sammenhengene respondentene kan være i befatning med en arealplan som gjengitt i tabellen ovenfor. Det er kun de respondentene som har svart at en sammenheng er relevant for dem, som har fått mulighet til å svar på spørsmålene om akkurat den sammenhengen.

Der svarene er gjengitt på en skala fra 1 til 5, betyr 1 i «svært liten grad», «svært lite fornøyd» eller tilsvarende og 5 i «svært stor grad», «svært fornøyd» eller tilsvarende.

For enkelte spørsmål vil summen av antall svar være færre enn antall som har fått spørsmålene innenfor den aktuelle delen. Det skyldes i så fall at noen respondenter har hoppet over disse spørsmålene.

Noen spørsmål er flervalgsspørsmål, der hver respondent har blitt gitt muligheten til å velge flere alternativer fra en liste. For disse spørsmålene vil derfor summen av svar overstige antall som har svart.

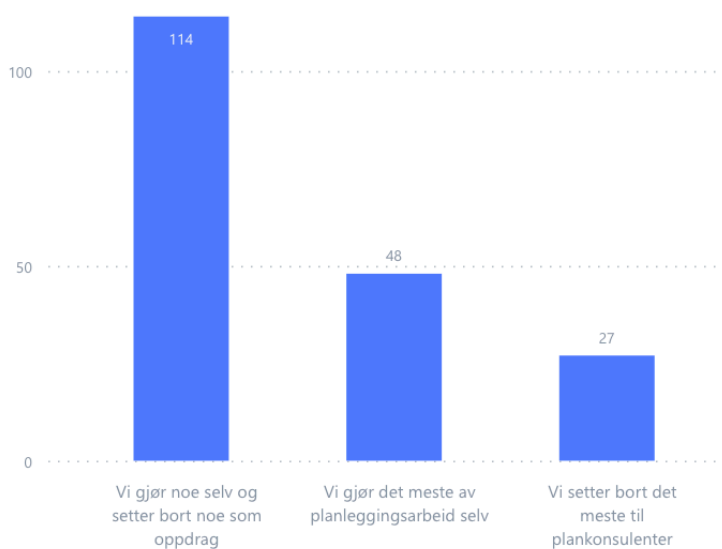
I de underkapitlene som følger, har vi trukket ut og kommentert resultatene vi mener er de viktigste. En eksport av hele undersøkelsen med alle spørsmål, svaralternativer og resultater for hvert spørsmål er inkludert som vedlegg til denne rapporten.

4.2 Utarbeider arealplaner eller er bidragsyter i prosessen med å utarbeide arealplaner

191 respondenter svarte at de utarbeider arealplaner eller er bidragsyter i prosessen med å utarbeide arealplaner. Disse fordelte seg på følgende kategorier av virksomheter.

Kommuner	165
Fylkeskommuner	10
Samferdselsmyndigheter	11
Andre sektormyndigheter	3
Andre virksomheter	2

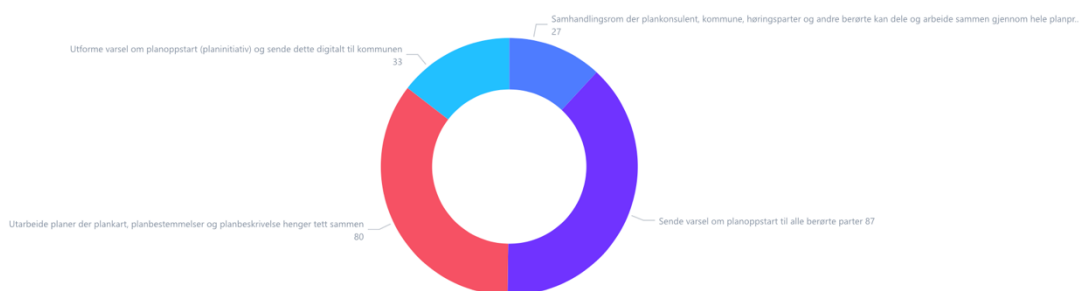
Hvem utfører planleggingsarbeidet i din virksomhet?

Figur 3 – hvem som utfører planleggingsarbeidet

60% av respondentene sier deres virksomhet gjør noe planarbeid selv og setter bort noe som oppdrag.

Hvilke av følgende verktøy og tjenester har du tilgang til?

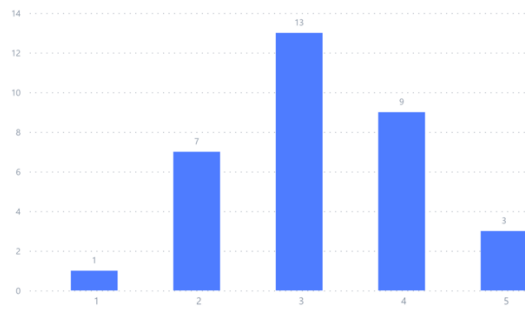

Figur 4 – tilgang til verktøy og tjenester

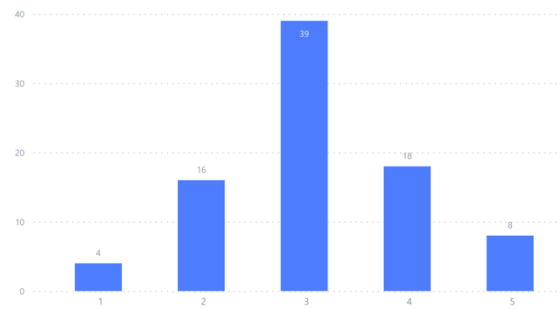
Verktøy for å sende varsel om planoppstart er det flest har tilgang til (46%), etterfulgt av verktøy for å utarbeide planer (42%). Samhandlingsrom er det alternativet færrest har tilgang til (14%).

BEHOVSKARTLEGGING DIGITALE AREALPLANER

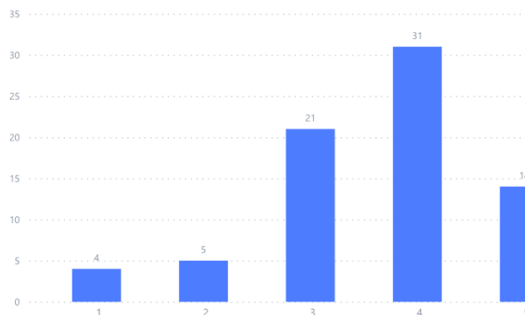
Hvor fornøyd er du med verktøyet for å utforme varsel om planoppstart (planinitiativ)?

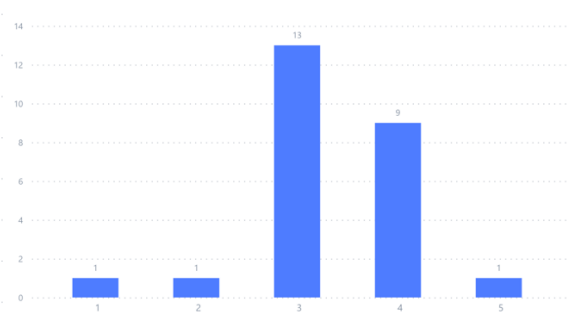
Hvor fornøyd er du med verktøyet eller tjenesten for å sende varsel om planoppstart til berørte parter?

Hvor fornøyd er du med verktøyet for å utarbeide planer?

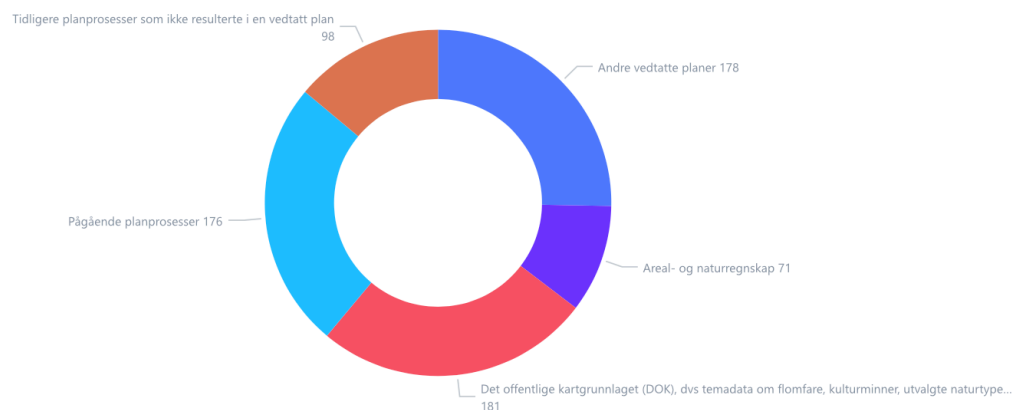
Hvor fornøyd er du med samhandlingsrommet?

Figur 5 – tilfredshet med verktøy og tjenester

Respondentene ble deretter bedt om å angi hvor fornøyde de er med de verktøyene og tjenestene de har tilgang til. De er mest fornøyde med samhandlingsrom og verktøyet for å utarbeide planer.

Hvilke av følgende datagrunnlag har du tilgang til?

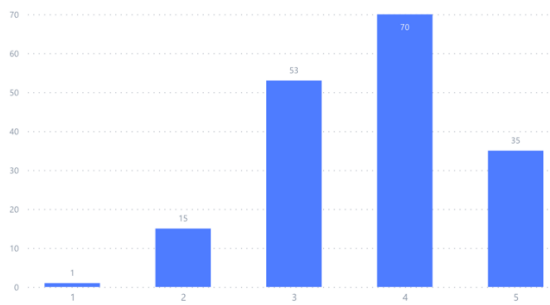

Figur 6 – tilgang til datagrunnlag

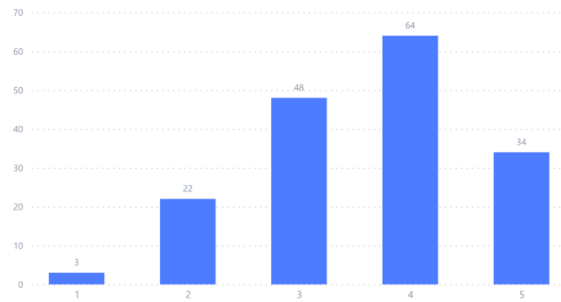
De fleste har tilgang til det offentlige kartgrunnlaget (95%), vedtatte planer (93%) og pågående planprosesser (92%).

BEHOVSKARTLEGGING DIGITALE AREALPLANER

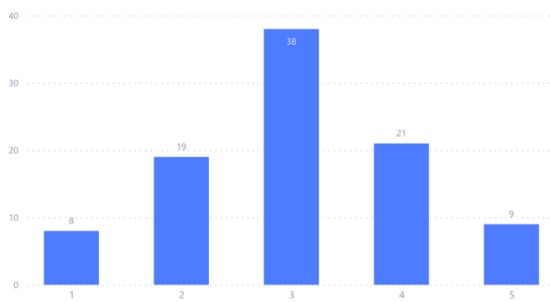
Hvor fornøyd er du med tilgangen til andre vedtatte planer?

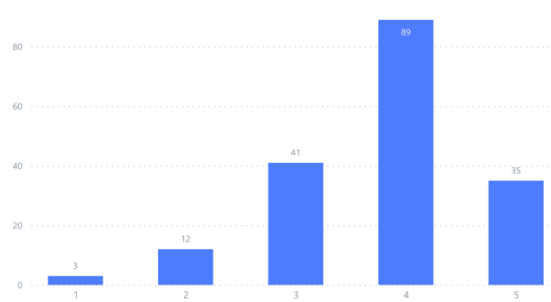
Hvor fornøyd er du med tilgangen til pågående prosesser?

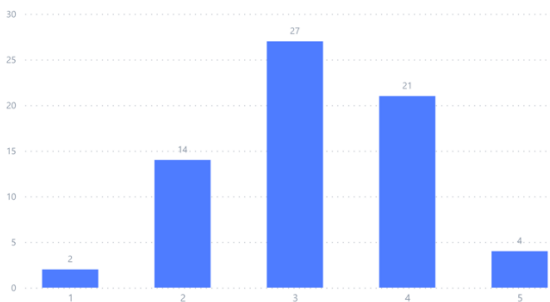
Hvor fornøyd er du med tilgangen til tidligere planprosesser som ikke resulterte i en vedtatt plan?

Hvor fornøyd er du med tilgangen til det offentlige kartgrunnlaget (DOK), dvs temadata om flomfare, kulturminner, utvalgte naturtyper m.m.

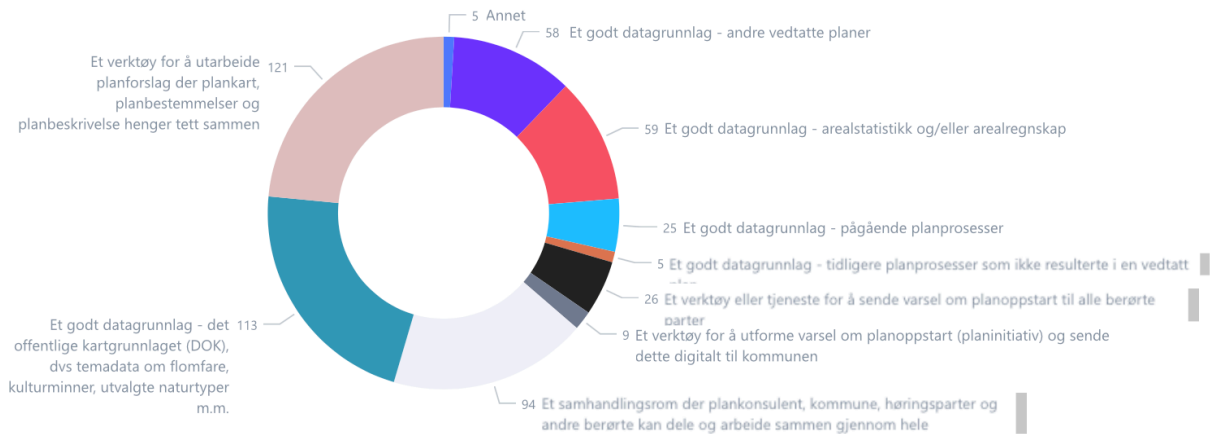
Hvor fornøyd er du med tilgangen til areal- og naturregnskap?

Figur 7 – tilfredshet med tilgangen til datagrunnlagene

Respondentene er minst fornøyd med tilgangen til tidligere planprosesser som ikke resulterte i en vedtatt plan og med tilgangen til areal- og naturregnskap.

Hva er viktigst for deg når du utarbeider arealplaner? Velg de du mener vil ha størst positiv effekt for deg, uavhengig av om du har tilgang til dette i dag eller ikke – vi ønsker din «ønskeliste».

Figur 8 – tilgang til verktøy og tjenester

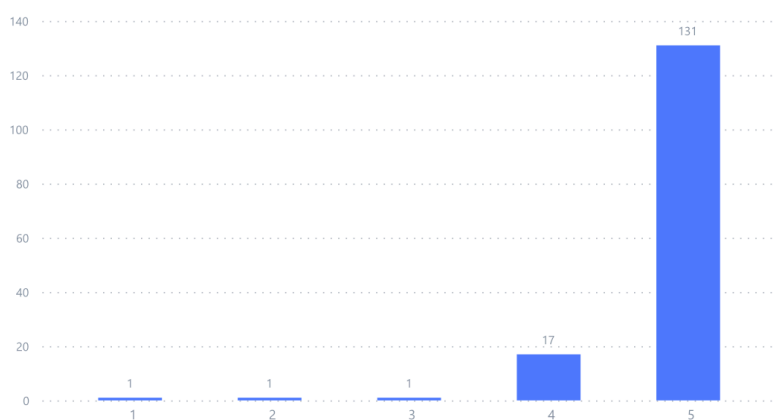
Her er det noen alternativer som skiller seg ut – et verktøy for å utarbeide planforslag der plankart, planbestemmelser og planbeskrivelse henger tett sammen (63%), et godt offentlig kartgrunnlag (59%) og et samhandlingsrom (49%).

4.3 Behandler varsler om planoppstart som høringspart

152 respondenter svarte at de behandler varsler om planoppstart som høringspart. Disse fordelte seg på følgende kategorier av virksomheter.

Kommuner	44
Fylkeskommuner	28
Statsforvalter	26
Energiselskap	21
Andre sektormyndigheter	15
Samferdselsmyndigheter	14
Andre virksomheter	4

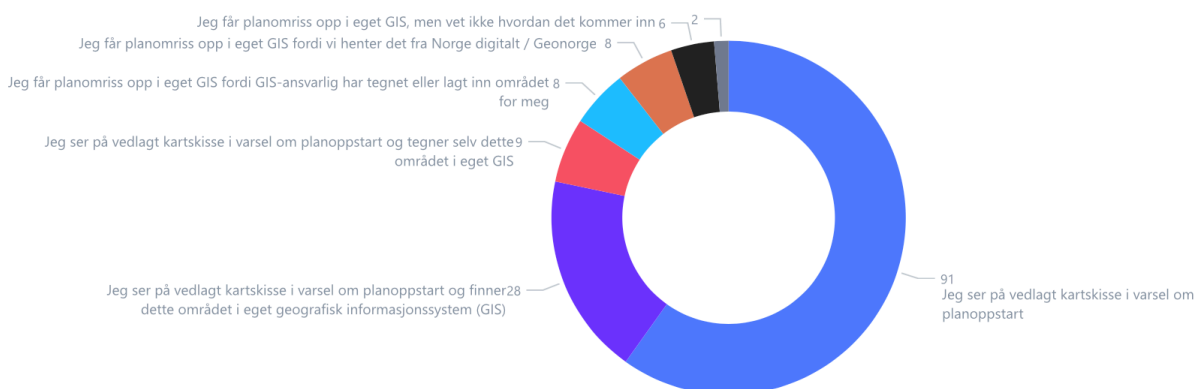
Når du behandler et varsel om planoppstart, hvor viktig er det for deg å vite avgrensningen av planområdet?

Figur 9 – viktigheten av å vite avgrensningen av planområdet

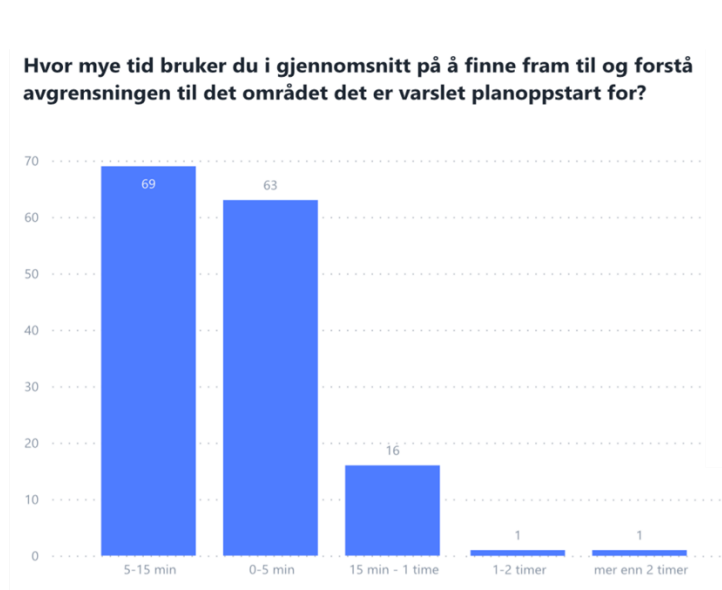
Å vite avgrensningen av planområdet er viktig eller svært viktig for 97% av de som behandler varsler om planoppstart.

Hvordan får du oftest vite om avgrensningen av planområdet?

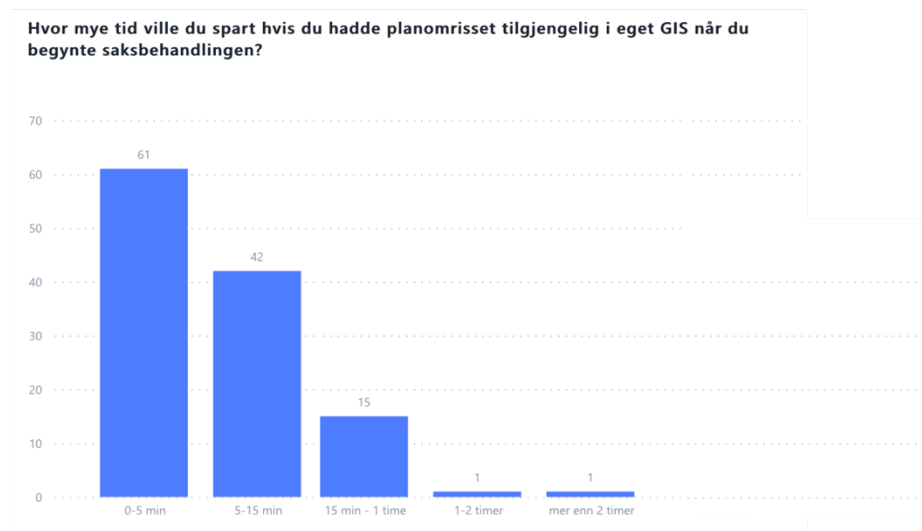
Figur 10 – hvordan få kjennskap til avgrensningen av planområdet

60% ser kun på planomrisset i vedlagte kartskisse, de resterende 40% får planomrisset opp i eget GIS på en eller annen måte. 5% henter det fra Norge digitalt / Geonorge.

Figur 11 – tid brukt på å finne fram til og forstå avgrensningen til området det er varslet planoppstart for

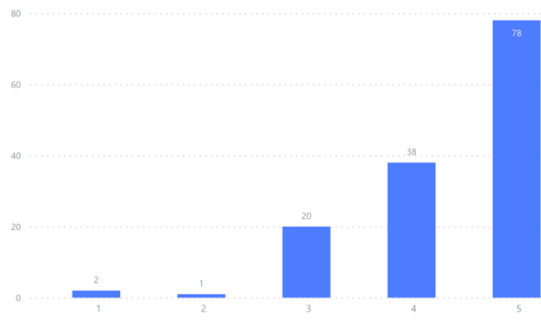
De aller fleste (87%) bruker 15 min eller mindre på å finne fram til og forstå avgrensningen til det området det er varslet planoppstart for.

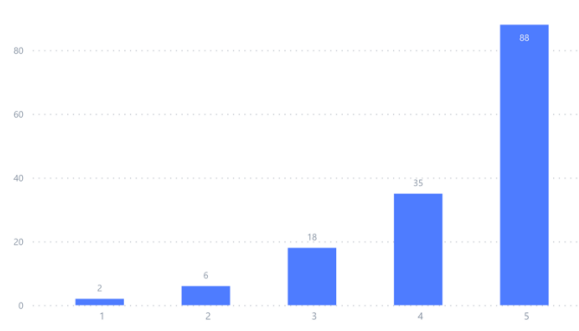
Figur 12 –tid spart om planomrisset var tilgjengelig i eget GIS ved oppstart av saksbehandlingen

BEHOVSKARTLEGGING DIGITALE AREALPLANER

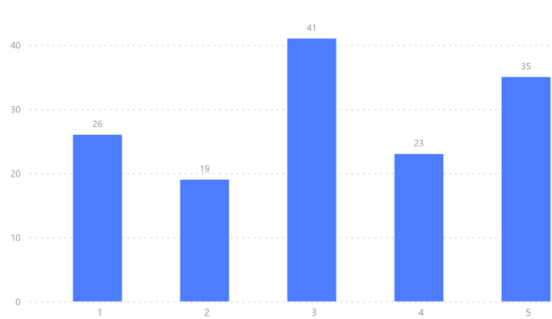
Hvor nyttig vil det være å gjøre en GIS-analyse mot data for å identifisere problemstillinger?

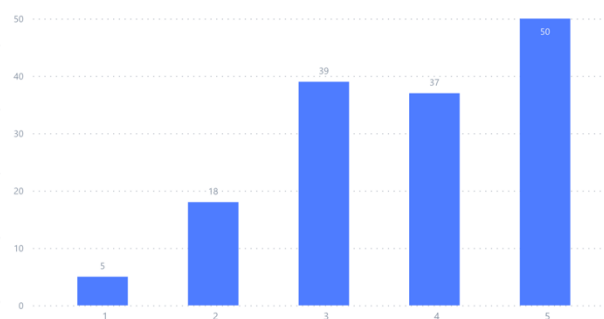
Hvor nyttig er det / ville det vært for deg å kunne ta vare på og ha oversikt over alle områder hvor det pågår planarbeid?

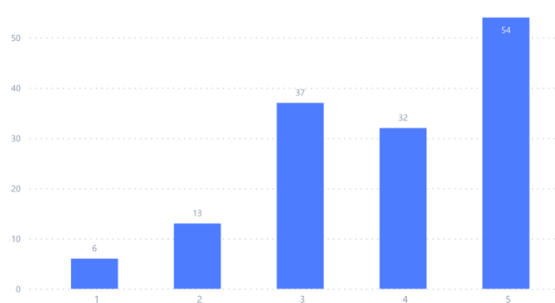
Hvor nyttig er det / ville det vært for deg å kunne sende tilbakemeldinger på varsel om planoppstart på e-post?

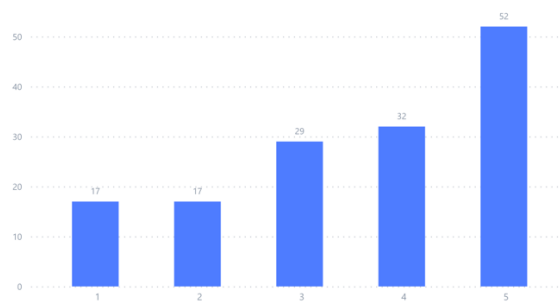
Hvor nyttig er det / ville det vært for deg å ha et samhandlingsrom for hver plan der dere kunne gitt deres innspill og sett og fulgt med på alle innspill og all planlegging gjennom hele planprosessen, forutsatt at dette var i tråd m/lover og forskrifter?

Hvor nyttig er det med samhandlingsrom som beskrevet i forrige spørsmål, som var tilgjengelig fra saksbehandlingssystemet ditt?

Hvor nyttig er det / ville det vært med et sakssystem som kunne gjøre en automatisert analyse mot egne data basert på omrisset i varselet og automatisk generere et svarbrev?

Figur 13 – behov for de som behandler varsler om planoppstart som høringspart

Det viktigste behovet for de som behandler varsler om planoppstart er «å kunne gjøre en GIS-analyse mot virksomhetens egne fagdata og/eller mot data i det offentlige kartgrunnet for å identifisere problemstillinger planlegger må ivareta i sitt arbeid, inkludert problemstillinger det antagelig vil bli reist innsigelse mot». Deretter følger «å kunne ta vare på og ha oversikt over alle områder det pågår planarbeid».

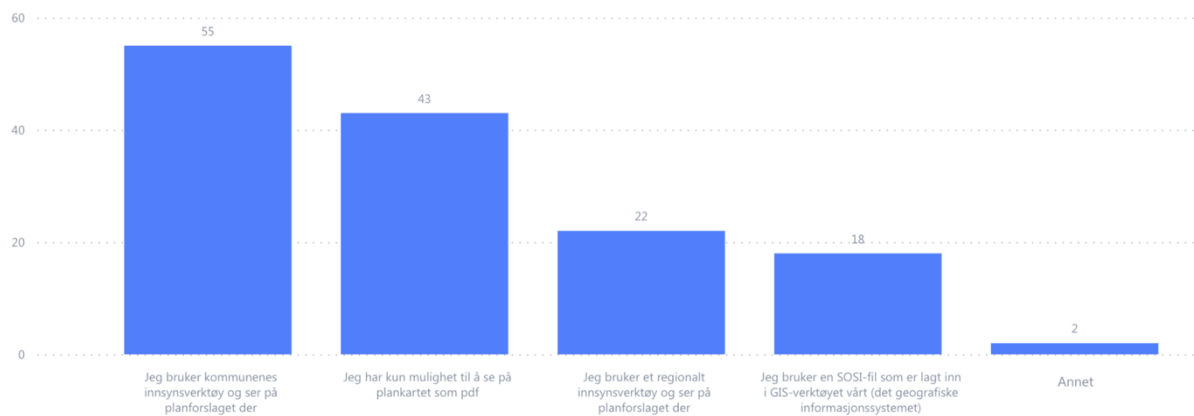

4.4 Behandler høringer i plansaker som høringspart

145 respondenter svarte at de behandler høringer i plansaker som høringspart. Disse fordelte seg på følgende kategorier av virksomheter.

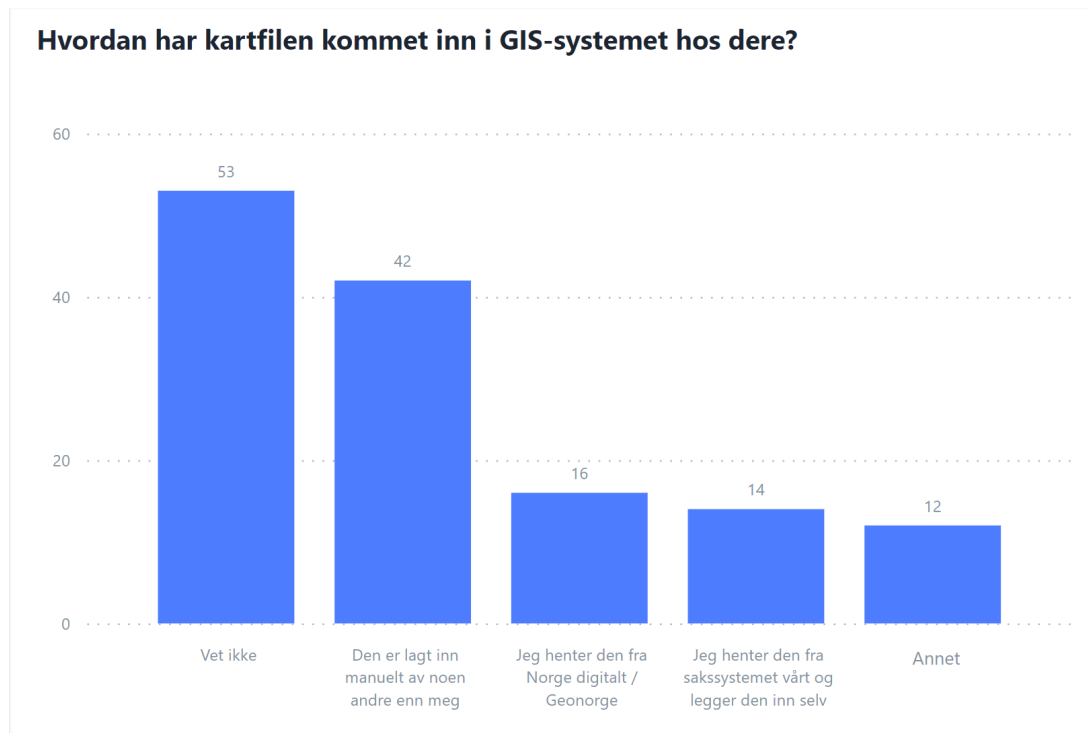
Kommuner	38
Fylkeskommuner	25
Statsforvalter	30
Energiselskap	20
Andre sektormyndigheter	14
Samferdselsmyndigheter	14
Andre virksomheter	4

Hva slags tilgang har du til plankartet i de høringssakene du er involvert i?

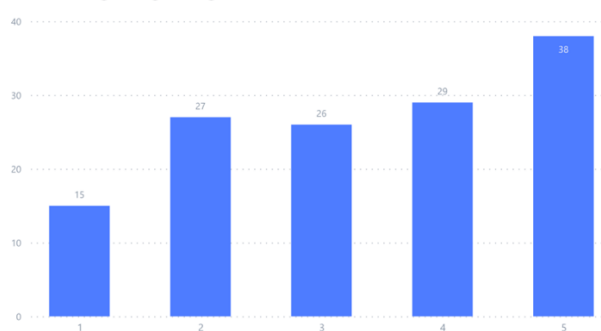
Figur 14 – tilgang til plankartet

53% bruker kommunenes innsynsverktøy eller et regionalt innsynsverktøy og ser på planforslaget der. 12% bruker en SOSI-fil som er lagt inn i eget GIS-verktøy, mens så mange som 30% har kun mulighet til å se plankartet som pdf.

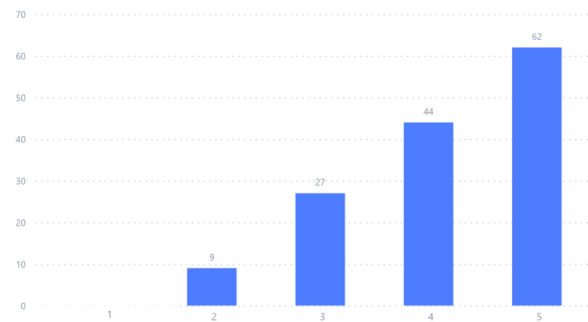

Figur 15 – hvordan kartfilen kommer inn i GIS-systemet

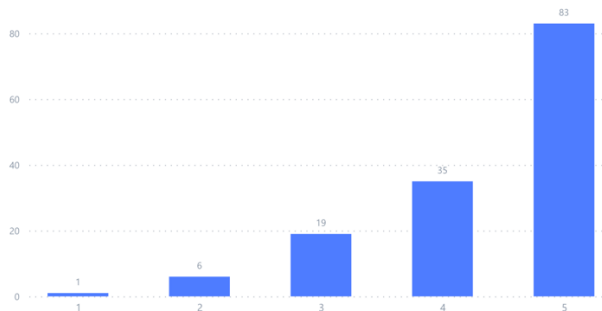
Under saksbehandlingen av planforslaget, hvor ofte har du behov for å gjøre GIS-analyser mellom planforslaget og din virksomhets egne fagdata og/eller data i det offentlige kartgrunnlaget (DOK)?

Under saksbehandlingen av planforslaget, hvor ofte har du behov for å se planforslaget sammen med eksisterende planer eller andre planprosesser?

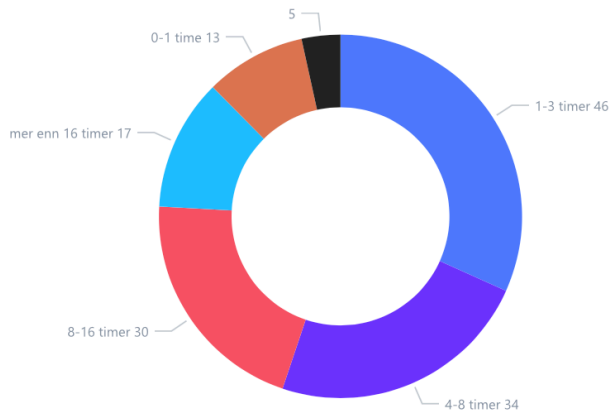
Under saksbehandlingen av planforslaget, hvor ofte har du behov for å sjekke om innspill under planoppstart er ivare tatt i planforslaget?

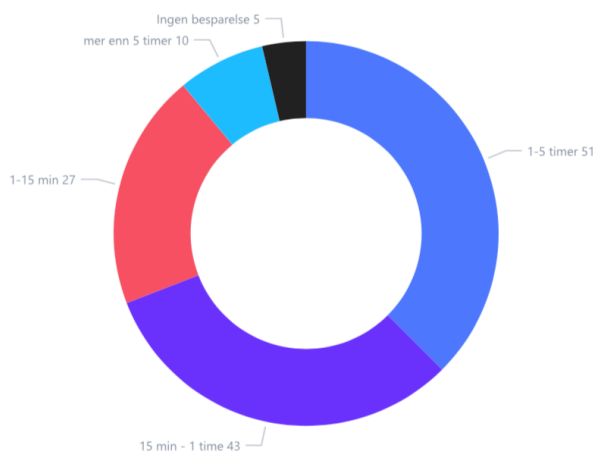
Figur 16 – behov under saksbehandlingen

Det behovet respondentene oftest har under saksbehandlingen er å sjekke om innspill under planoppstart er ivaretatt i planforslaget. Men det er også et tydelig behov for å se planforslaget sammen med eksisterende planer eller andre planprosesser og å gjøre GIS-analyser mellom planforslaget og virksomhetens egne fagdata og/eller data i det offentlige kartgrunnlaget blant en del respondenter.

Hvor mange arbeidstimer bruker du i gjennomsnitt på å saksbehandle et høringsforslag?

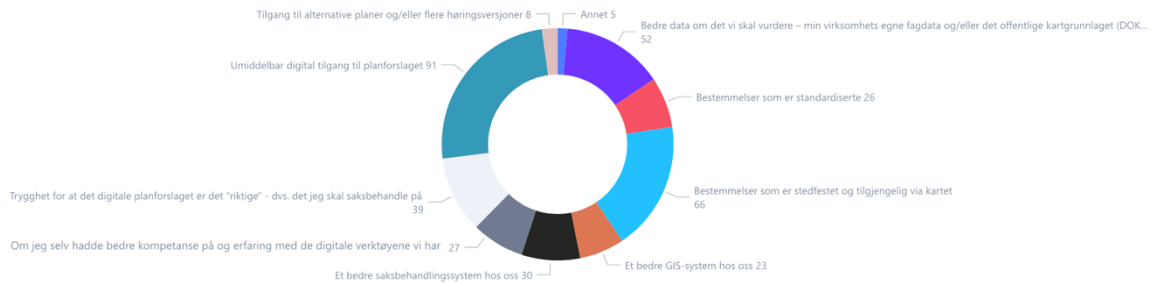
Hvor mye arbeidstid tror du at du kunne spart i gjennomsnitt for hver hørings sak hvis du hadde perfekte digitale verktøy med kart og nødvendige datasett enkelt tilgjengelig?

Figur 17 – arbeidstid og besparelse i forbindelse med saksbehandlingen

Når det gjelder arbeidstid, er det et stort spenn, fra 41% som i gjennomsnitt bruker inntil 3 timer på en hørings sak til 32% som bruker mer enn 16 timer. 51% av respondentene mener de kan spare mer enn 1 time for hver hørings sak med bedre digitale verktøy og nødvendige datasett enkelt tilgjengelig.

Hva ville hatt mest positiv effekt for deg i ditt arbeid med høringssaker?

Figur 18 – tiltak med mest positiv effekt

Umiddelbar digital tilgang til planforslaget scorer klart høyest (valgt av 63% av respondentene i dette flervalgsspørsmålet) på hva som ville hatt mest positiv effekt i arbeidet med høringssaker, etterfulgt av bestemmelser som er stedfestet og tilgjengelig via kartet (46%) og bedre data om det som skal vurderes, dvs virksomhetens egne fagdata og / eller det offentlige kartgrunnet (36%).

Figur 19 – forventede effekter av tiltakene

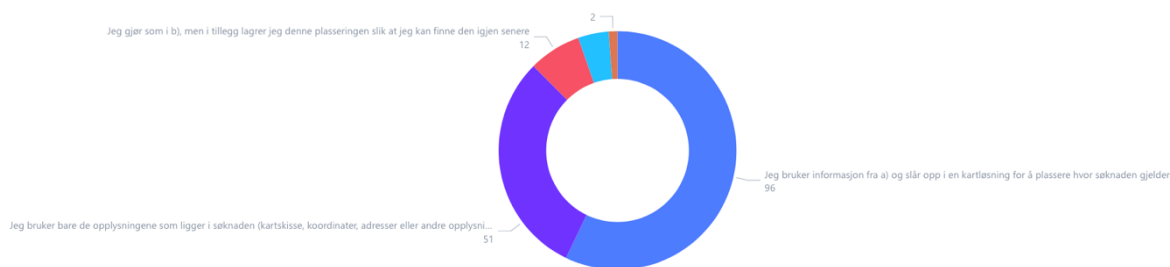
Et betydelig flertall av respondentene tror deres valgte tiltak i foregående spørsmål i stor eller svært stor grad vil lede til både en raskere og mer presis saksbehandling og gjøre selve planen planfaglig bedre.

4.5 Behandler søknader om dispensasjon etter Plan- og bygningsloven, enten som saksbehandler i en kommune eller som høringspart

168 respondenter svarte at de behandler søknader om dispensasjon. Disse fordelte seg på følgende kategorier av virksomheter.

Kommuner	100
Fylkeskommuner	20
Statsforvalter	25
Energiselskap	2
Andre sektormyndigheter	11
Samferdselsmyndigheter	8
Andre virksomheter	2

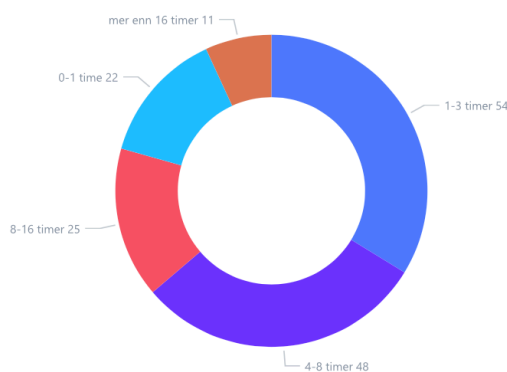
Hvordan finner du i dag den geografiske plasseringen til dispensasjonen det er søkt om?

Figur 20 – hvordan finne plasseringen til dispensasjonen

30% av de som behandler dispensasjonssøknader bruker bare de opplysningene som ligger i søknaden når de skal finne den geografiske plasseringen til dispensasjonen det er søkt om (svaralternativ a). 57% slår i tillegg opp i en kartløsning (alternativ b), mens bare 7% lagrer plasseringen for å finne den igjen senere.

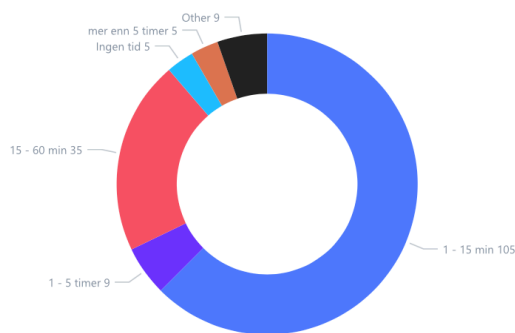
Hvor mange arbeidstimer brukte du totalt sist gang du saksbehandlet en søknad om dispensasjon?

Figur 21 – medgått tid pr dispensasjonssøknad

33% brukte mellom 1 og 3 arbeidstimer sist gang de saksbehandlet en søknad om dispensasjon, 30% brukte mellom 4 og 8 timer og 15% mellom 8 og 16 timer.

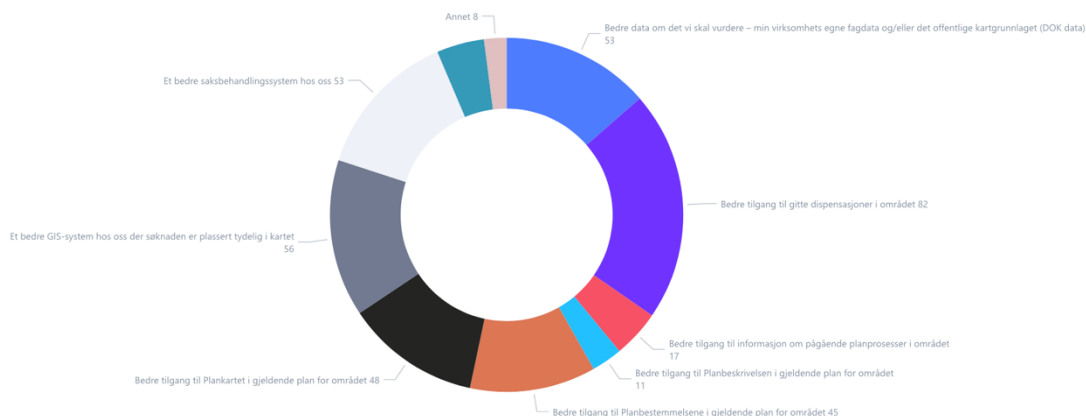
Hvor mye tid gikk med til å håndtere og få kunnskap om plasseringen til en søknad om dispensasjon?

Figur 22 – medgått tid for å håndtere og få kunnskap om plasseringen av søknaden

69% brukte 15 minutter eller mindre på å håndtere og få kunnskap om plasseringen til en søknad om dispensasjon.

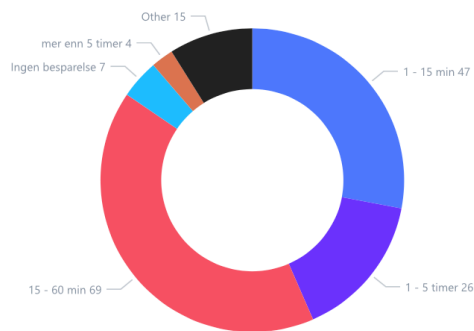
Hva ville hatt mest positiv effekt for deg i ditt arbeid med søknader om dispensasjon?

Figur 23 – behov i forbindelse med arbeid med søknader om dispensasjon

Av hva som ville hatt mest positiv effekt for arbeidet med søknader om dispensasjon, svarer 52% bedre tilgang til gitte dispensasjoner i området. Følgende alternativer er også valgt av relativt mange (fra 35% til 28%); et bedre GIS-system der søknaden er plassert tydelig i kartet, bedre data om det som skal vurderes, et bedre saksbehandlingssystem, bedre tilgang til plankartet i gjeldende plan for området og bedre tilgang til planbestemmelsene i gjeldende plan for området.

Hvor mye arbeidstid tror du du kunne spart i gjennomsnitt for hver dispensasjonssøknad hvis de tiltakene du valgte i forrige spørsmål var gjennomført?

Figur 24 – forventet arbeidstid spart ved valgte tiltak

45% tror de ville spart mellom 15 min og 1 time i gjennomsnitt for hver søknad ved innføring av sine valgte tiltak, mens 16% tror de vil spart mellom 1 og 5 timer.

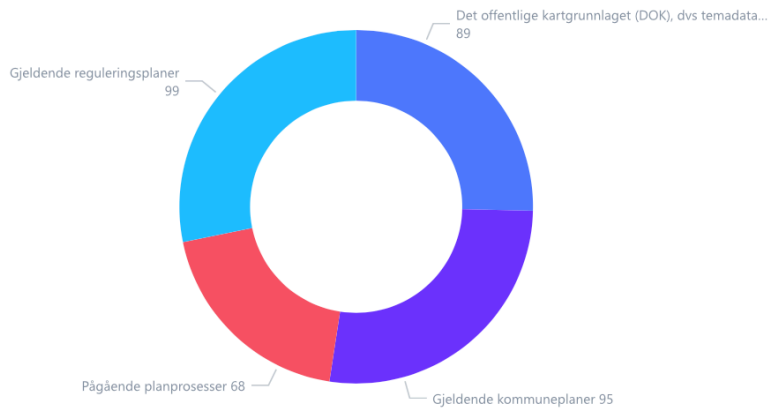

4.6 Bruker vedtatte planer i forbindelse med detaljplanlegging eller prosjektering av infrastruktur

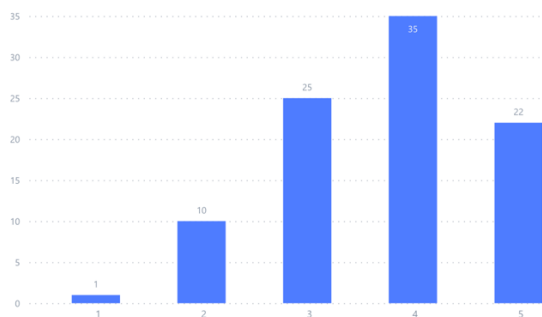
103 respondenter svarte at de bruker vedtatte planer i forbindelse med detaljplanlegging eller prosjektering av infrastruktur. Disse fordelte seg på følgende kategorier av virksomheter.

Kommuner	50
Fylkeskommuner	9
Statsforvalter	2
Energiselskap	23
Andre sektormyndigheter	2
Samferdselsmyndigheter	16
Andre virksomheter	1

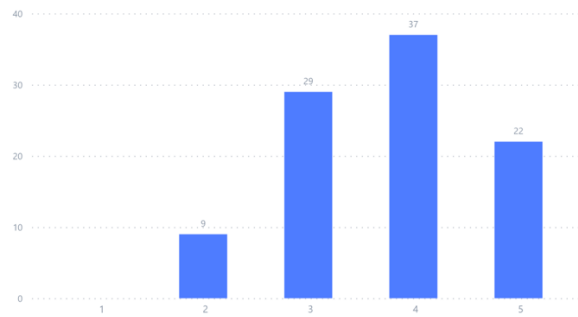
Hvilke av følgende datagrunnlag har du tilgang til i forbindelse med detaljplanlegging eller prosjektering av infrastruktur?

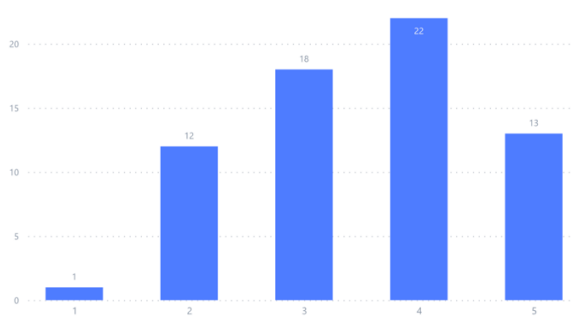
Hvor fornøyd er du med tilgangen til gjeldende kommuneplaner?

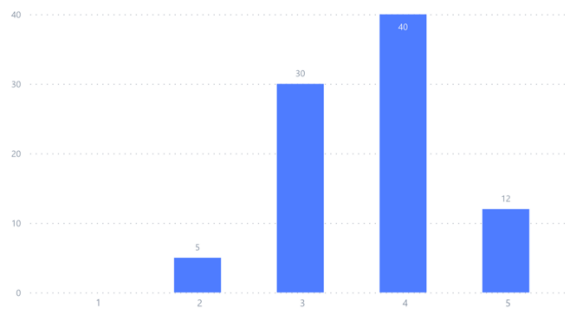
Hvor fornøyd er du med tilgangen til gjeldende reguleringsplaner?

Hvor fornøyd er du med tilgangen til data om pågående planprosesser?

Hvor fornøyd er du med tilgangen til det offentlige kartgrunnlaget (DOK), dvs temadata om flomfare, kulturminner, utvalgte naturtyper m.m.?

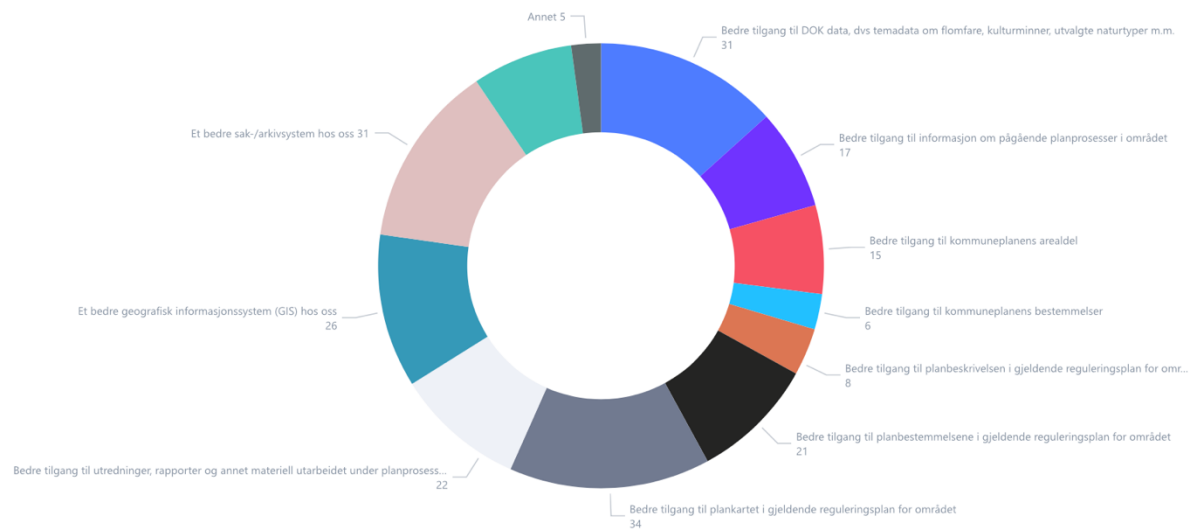

Figur 25 – tilgang til og tilfredshet med datagrunnlag

Av de datagrunnlagene respondentene har tilgang til, er distribusjonen og gjennomsnittsverdien av hvor fornøyd de er med hvert av datagrunnlagene ganske lik for alle fire.

Om vi imidlertid filtrerer bort ansatte i kommunene selv, viser det seg at de andre respondentene er betydelig mindre fornøyd med tilgangen til data om pågående planprosesser, gjeldende kommuneplaner og gjeldende reguleringsplaner.

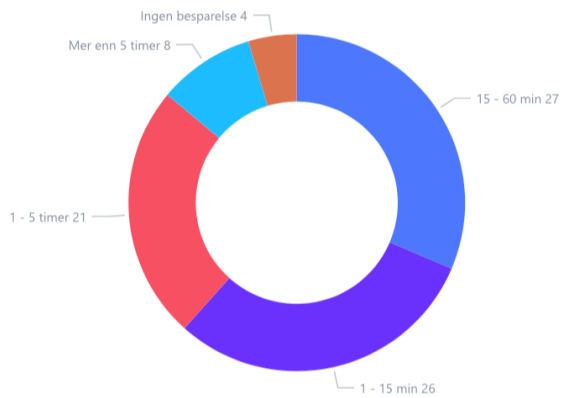
Hva ville hatt mest positiv effekt for deg i din bruk av arealplaner når du jobber med detaljplanlegging eller prosjektering av infrastruktur?

Figur 26 – behov i forbindelse med bruk av arealplaner

De tre behovene som har mest positiv effekt for bruken av arealplaner i forbindelse med detaljplanlegging eller prosjektering av infrastruktur er bedre tilgang til plankartet i gjeldende reguleringsplan (37%), bedre tilgang til DOK-data (33%) og et bedre sak-/arkivsystem (33%).

Hvor mye arbeidstid tror du du kunne spart i gjennomsnitt pr uke i ditt arbeid med planlegging av infrastruktur hvis de tiltakene du valgte i forrige spørsmål var gjennomført?

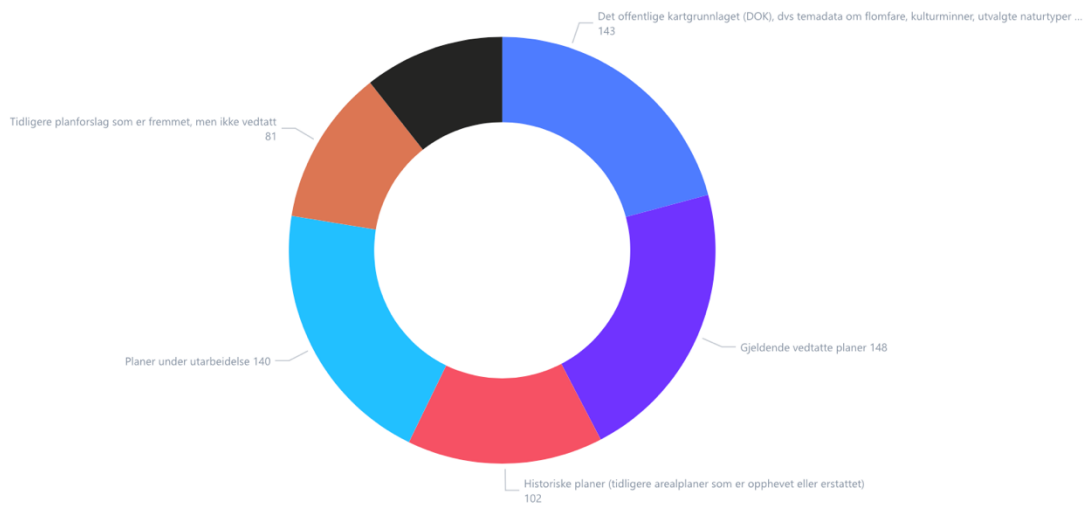
Figur 27 – forventet besparelse ved valgte tiltak

Når det gjelder hvor mye arbeidstid respondentene tror de kunne spart i gjennomsnitt i eget arbeid med planlegging av infrastruktur hvis de valgte behovene var oppfylt, er det verdt å merke seg at 24% sier 1-5 timer pr uke og 9% mer enn 5 timer pr uke, som begge deler er en ganske betydelig arbeidsmengde.

4.7 Saksbehandler plansaker for en kommune

148 respondenter svarte at de saksbehandler plansaker i en kommune.

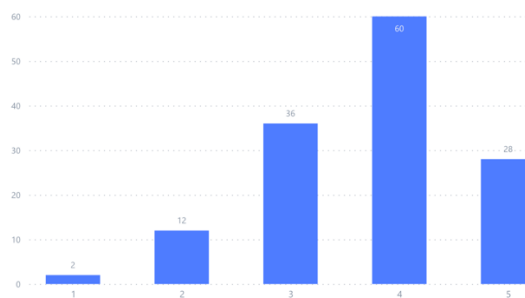
Hvilke av følgende datagrunnlag har du tilgang til?

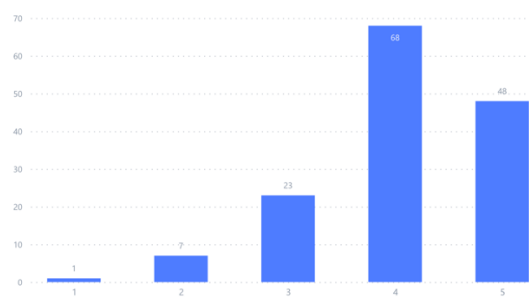
Figur 28 – tilgang til datagrunnlag

Alle har tilgang til gjeldende vedtatte planer og de aller fleste har tilgang til DOK-data (97%) og planer under utarbeidelse (95%). Tallene er derimot noe lavere for historiske planer (69%), tidligere planforslag som er fremmet, men ikke vedtatt (54%) og tilgrensende kommuners planer (49%).

Hvor fornøyd er du med tilgangen til planer under utarbeidelse?

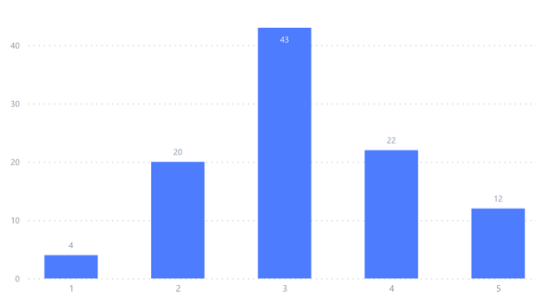

Hvor fornøyd er du med tilgangen til gjeldende vedtatte planer?

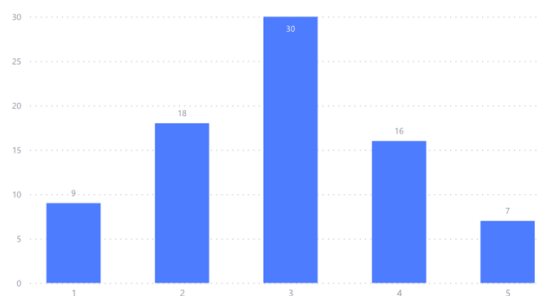

BEHOVSKARTLEGGING DIGITALE AREALPLANER

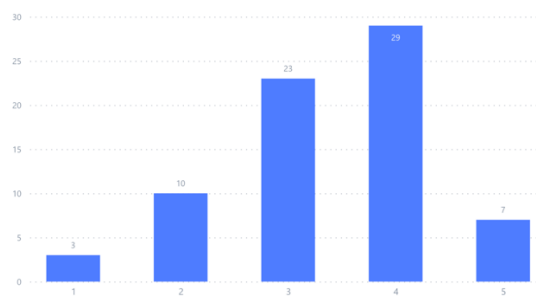
Hvor fornøyd er du med tilgangen til historiske planer?

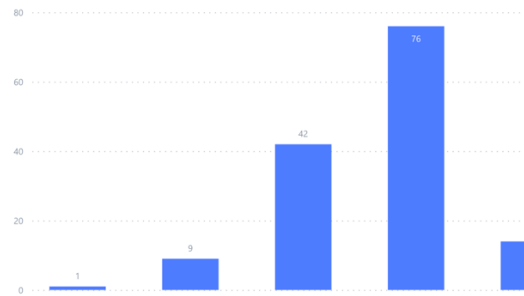
Hvor fornøyd er du med tilgangen til tidligere planforslag som er fremmet, men ikke vedtatt?

Hvor fornøyd er du med tilgangen til tilgrensende kommuners planer?

Hvor fornøyd er du med tilgangen til det offentlige kartgrunnlaget (DOK), dvs temadata om flomfare, kulturminner, utvalgte naturtyper m.m.?

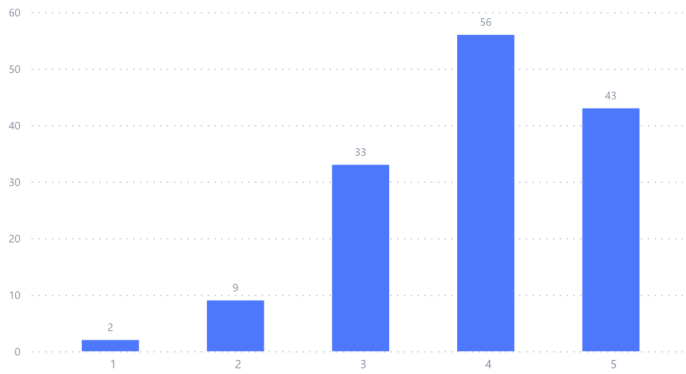

Figur 29 – tilfredshet med tilgang til datagrunnlag

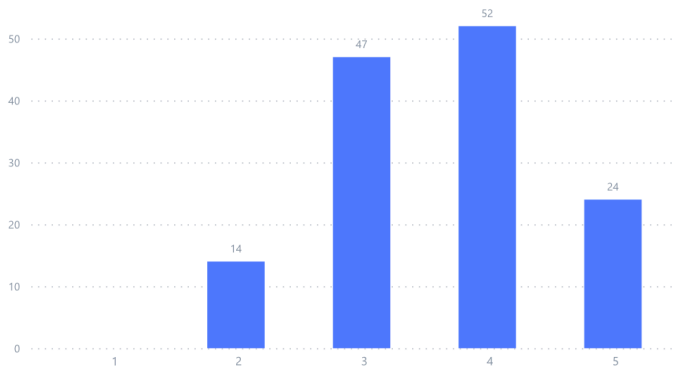
Av disse stolpediagrammene som viser hvor fornøyd respondentene er med tilgangen til ulike datagrunnlag, ser vi at de er minst fornøyd med tilgangen til historiske planer, her definert som tidligere planer som er opphevet eller erstattet, og med tidligere planforslag som er fremmet, men ikke vedtatt.

BEHOVSKARTLEGGING DIGITALE AREALPLANER

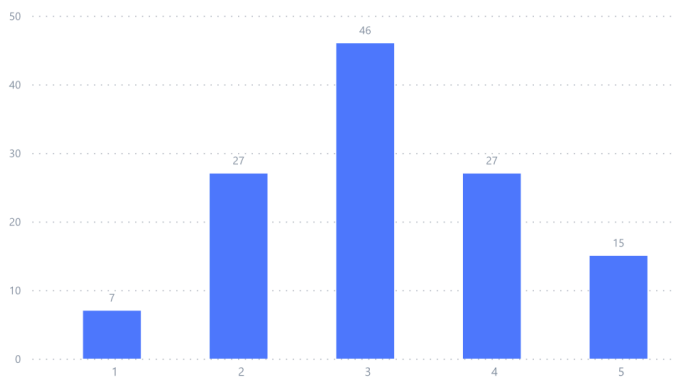
Hvor ofte forekommer det at planforslagene du mottar ikke er komplett?

Hvor ofte forekommer det at det er manglende samsvar mellom kart og bestemmelser i planforslagene du mottar?

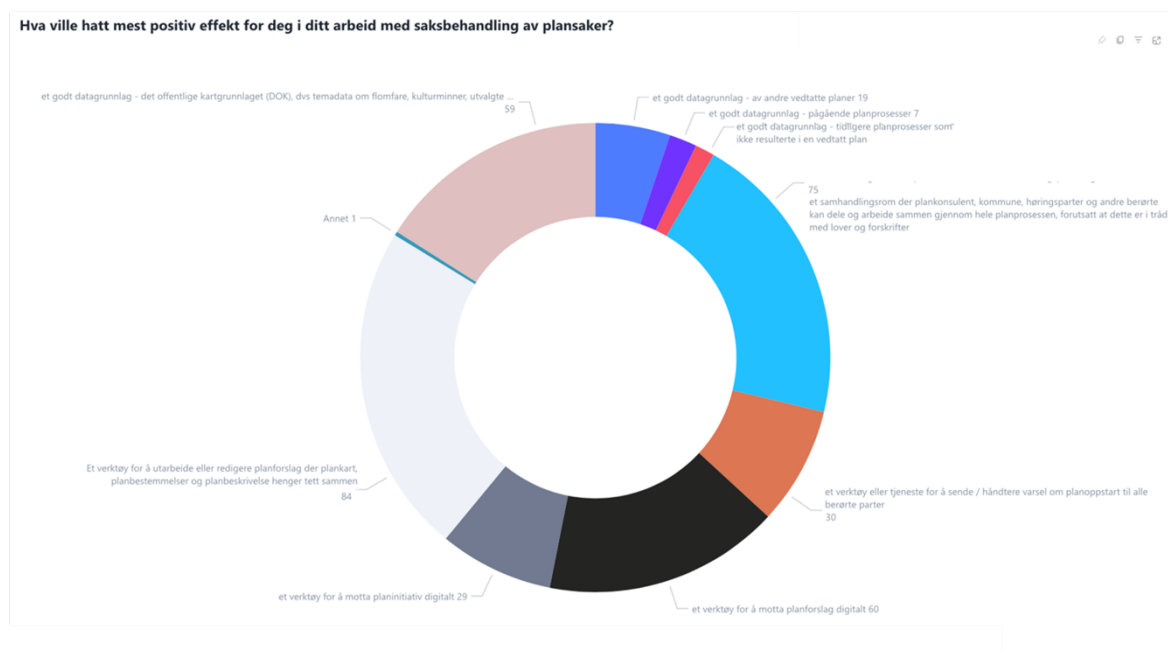

Hvor ofte forekommer det at kartfilen ikke er i tråd med Nasjonal produktspesifikasjon for arealplandata (NPAD)?

Figur 30 – hyppighet av feil i planforslag

67% av respondentene sier det forekommer ganske ofte eller svært ofte at planforslagene ikke er komplette. Tilsvarende tall for manglende samsvar mellom kart og bestemmelser er 51%.

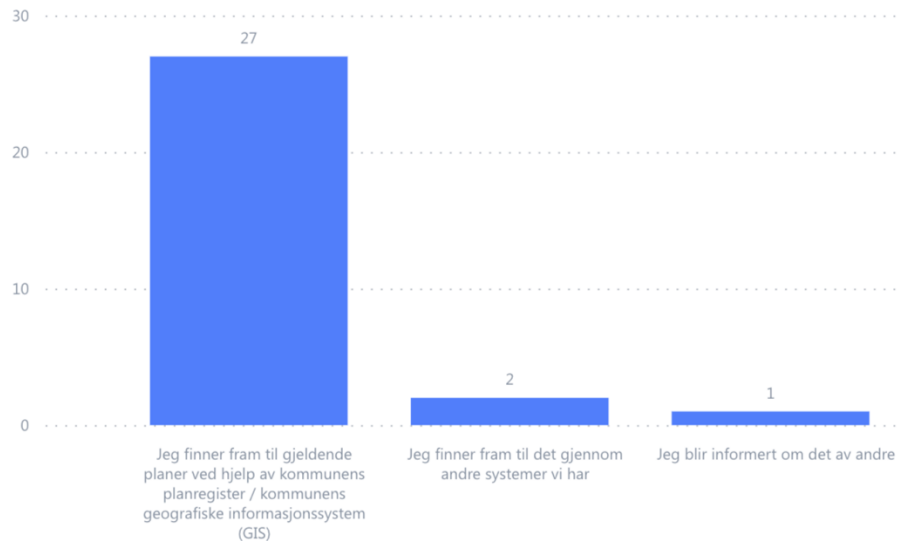
Figur 31 – behov i forbindelse med arbeid med behandling av plansaker

Det som har eller ville hatt mest positiv effekt for respondentene i deres arbeid med saksbehandling av plansaker er et verktøy for å utarbeide eller redigere planforslag der plankart, planbestemmelser og planbeskrivelse henger tett sammen (59%), etterfulgt av et samhandlingsrom (54%), et verktøy for å motta planforslaget digitalt (45%) og et godt offentlig kartgrunnlag (45%).

4.8 Saksbehandler byggesøknader for en kommune

30 respondenter svarte at de saksbehandler plansaker i en kommune.

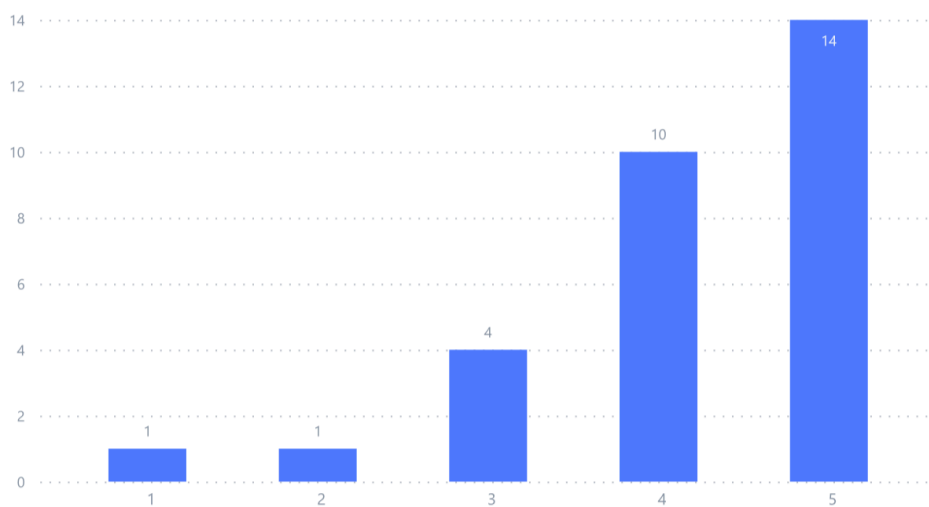
Hvordan finner du som oftest ut hvilke arealplaner som er gjeldende for byggesøknadene du behandler?

Figur 32 – hvordan finne gjeldende plan for byggesøknaden

90% av respondentene sier de finner fram til planer som er gjeldende for byggesøknadene ved hjelp av kommunens planregister / kommunens geografiske informasjonssystem (GIS).

Hvor enkelt er det å finne gjeldende plan for området der du skal behandle en byggesøknad? Med gjeldende plan menes her både plankart og planbestemmelser.

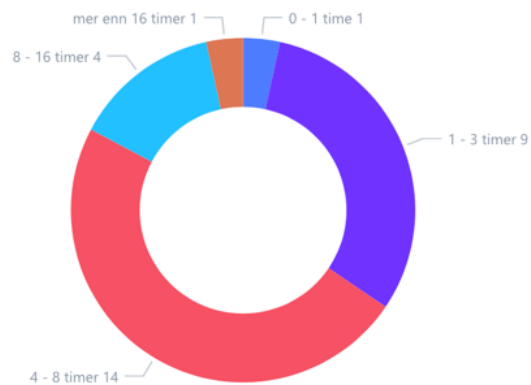

Figur 33 – hvor enkelt det er å finne gjeldende plan for byggesøknaden

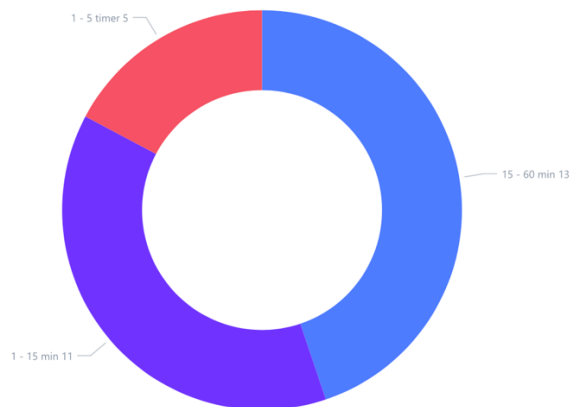

80% sier det er enkelt eller svært enkelt å finne gjeldende plan for området for byggesøknaden.

Hvor mange arbeidstimer bruker du i gjennomsnitt på en byggesøknad?

Hvor mye arbeidstid bruker du i gjennomsnitt på å finne og sette deg inn i arealplaner i forbindelse med saksbehandlingen av en byggesøknad?

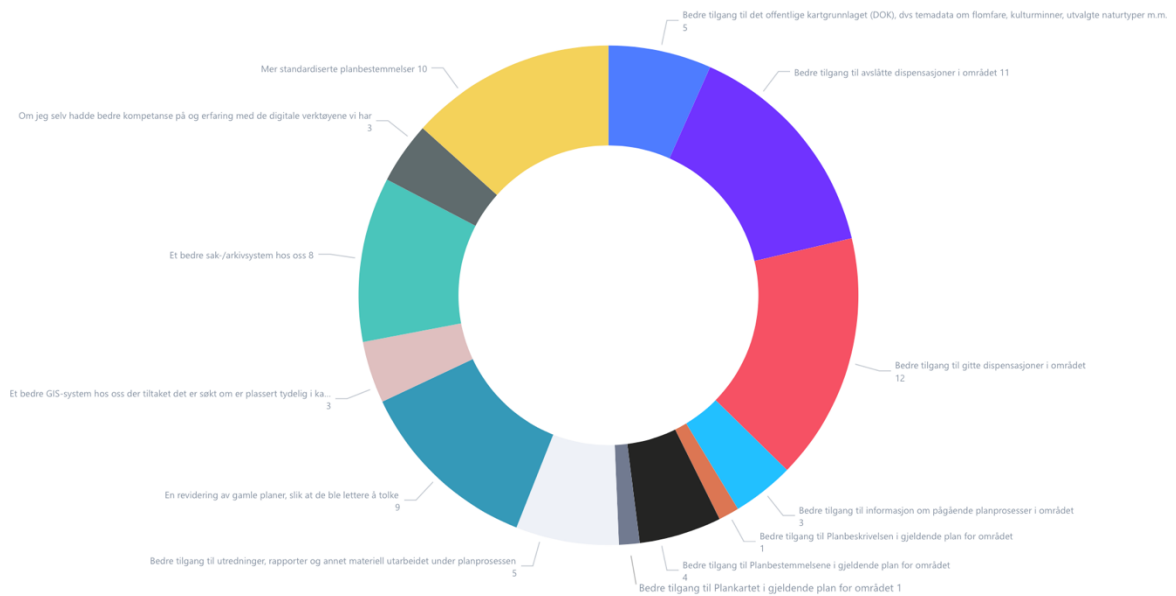

Figur 34 – arbeidstid og besparelser

47% bruker i gjennomsnitt mellom 4 og 8 arbeidstimer på en byggesøknad, mens 30% bruker mellom 1 og 3 timer.

43% av saksbehandlerne bruker mellom 15 min og 1 time i gjennomsnitt på å finne og sette seg inn i arealplaner i forbindelse med saksbehandlingen av en byggesøknad. 33% bruker mellom 1 og 15 min.

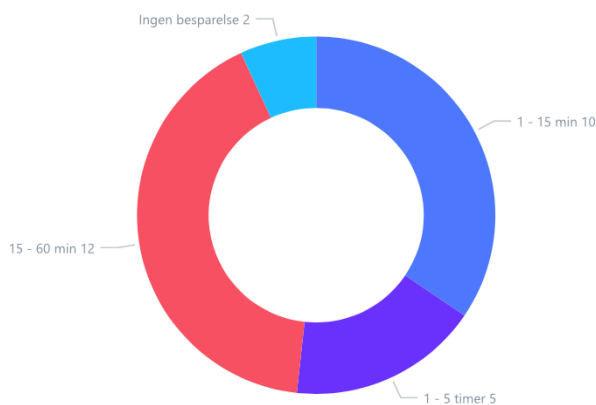
Hva ville hatt mest positiv effekt for deg i ditt arbeid med saksbehandling av byggesøknader?

Figur 35 – behov i forbindelse med saksbehandling av byggesøknader

Tilgang til dispensasjoner er det behovet som flest mener ville hatt mest positivt effekt i arbeidet med saksbehandlingen av byggesøknader – både gitte dispensasjoner (valgt av 40%) og avslåtte (37%). Deretter følger mer standardiserte planbestemmelser (33%) og en revidering av gamle planer, slik at de blir lettere å tolke (30%).

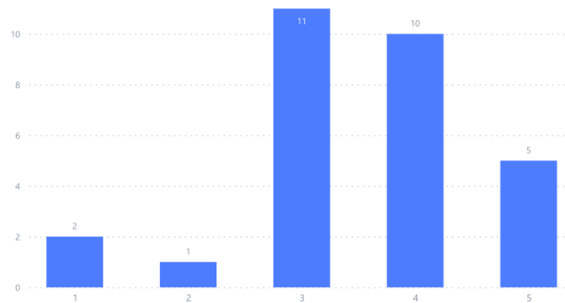
Hvor mye arbeidstid tror du du kunne spart i gjennomsnitt for hver byggesøknad hvis de tiltakene du valgte i forrige spørsmål var gjennomført?

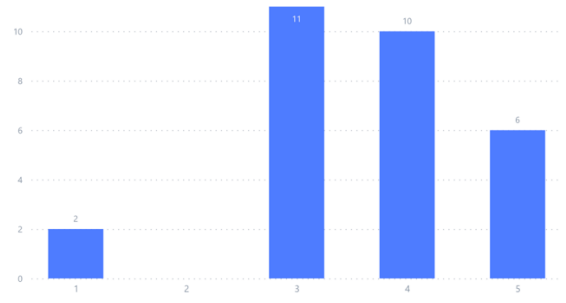
Figur 36 – forventet besparelse ved valgte tiltak

40% mener de ville spart mellom 15 og 60 min pr byggesøknad om deres behov i forrige spørsmål ble løst.

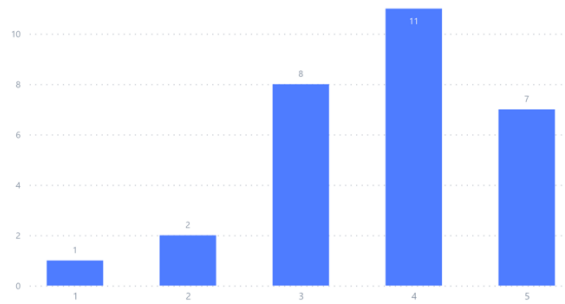
I hvilken grad tror du de tiltakene du valgte vil gjøre at søkeren får avgjort saken raskere?

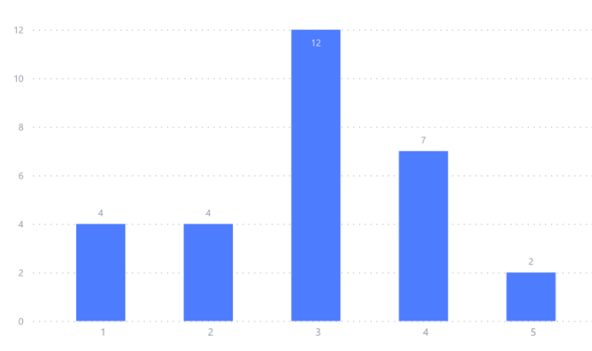
I hvilken grad tror du de tiltakene du valgte vil bidra til færre feil i saksbehandlingen?

I hvilken grad tror du de tiltakene du valgte vil bidra til økt likebehandling av søkere?

I hvilken grad tror du de tiltakene du valgte vil føre til færre klager?

Figur 37 – forventede effekter av valgte tiltak

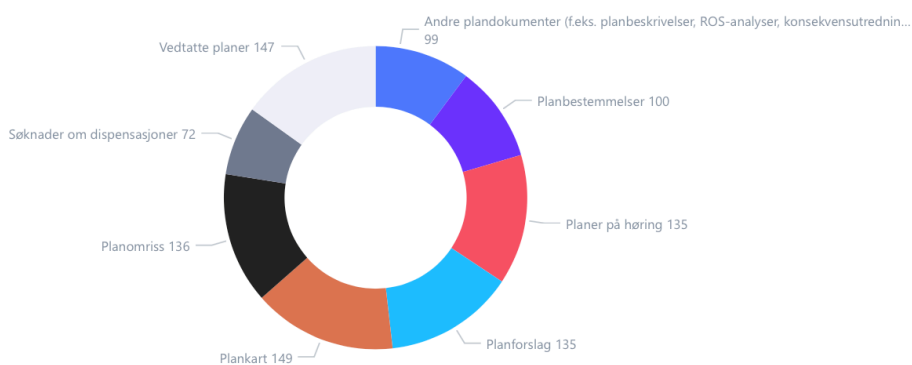
Flertallet av respondentene tror deres prioriterte tiltak vil føre til at både søkerne får avgjort sine saker raskere, bidrar til færre feil i saksbehandlingen og økt likebehandling. Når det gjelder om de vil føre til færre klager, er det omtrent like mange som tror det vil ha en positiv effekt som de som ikke tror det.

4.9 Jobber teknisk med tilrettelegging og forvaltning av plandata i geografisk informasjonssystem

172 respondenter svarte at de jobber med tilrettelegging og / eller forvaltning av plandata i det geografiske informasjonssystemet de bruker i egen virksomhet. Disse fordelte seg på følgende kategorier av virksomheter.

Kommuner	126
Fylkeskommuner	7
Statsforvalter	9
Energiselskap	13
Andre sektormyndigheter	6
Samferdselsmyndigheter	4
Andre virksomheter	9

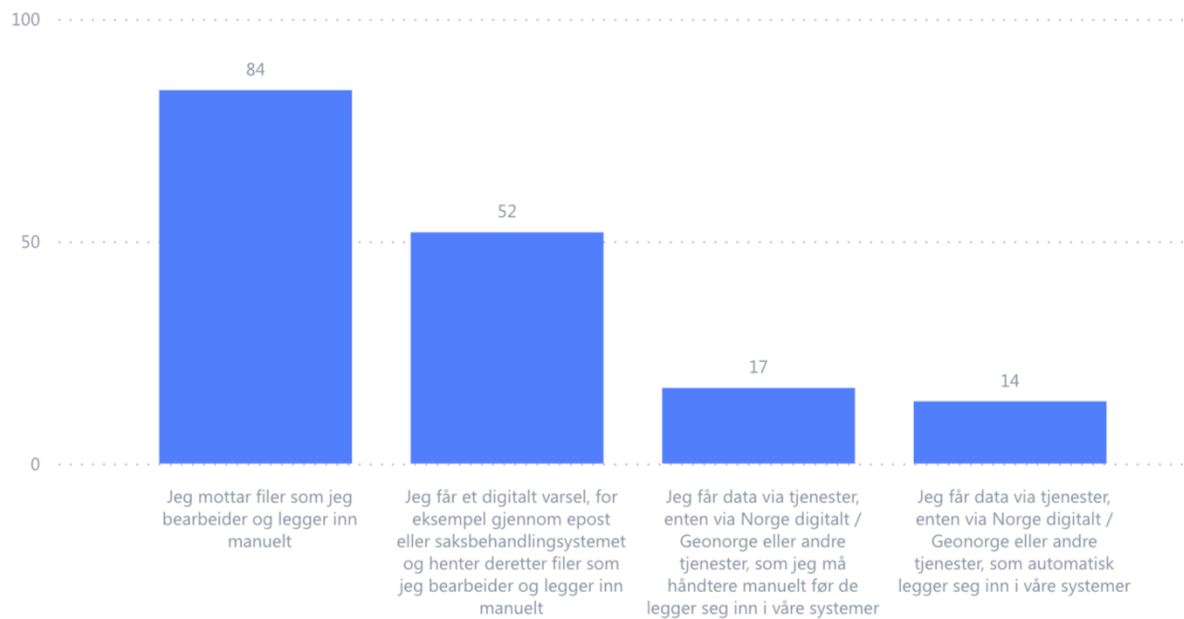
Hva slags plandata tilrettelegger og / eller forvalter du?

Figur 38 – typer plandata som tilrettelegges og forvaltes

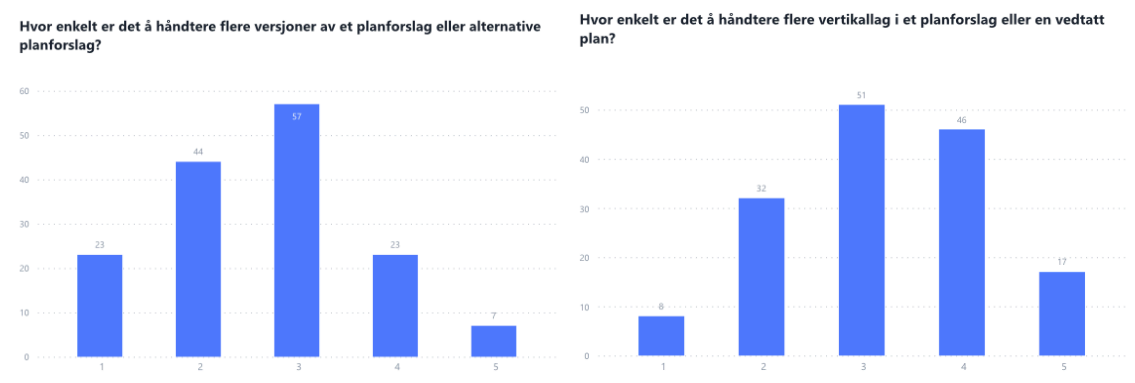
Mer enn 78% av respondentene jobber med å tilrettelegge eller forvalte plandata for vedtatte planer, plankart, planomriss, planforslag og planer på høring. Deretter er det et lite hopp ned til planbestemmelser 58% og søknader om dispensasjoner 42%.

Hvordan får du som oftest tilgang til plandata som du tilrettelegger og / eller forvalter?

Figur 39 –tilgang til plandata

50% av respondentene mottar filer som de bearbeider og legger inn manuelt.

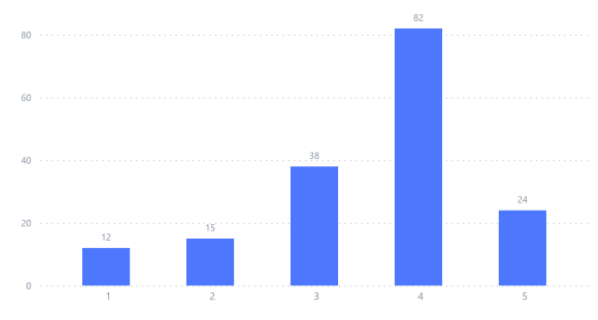

Figur 40 – enkelhet ved håndtering av planforslag

Det er flere respondenter som synes det er enkelt å håndtere flere vertikallag i et planforslag eller en vedtatt plan enn å håndtere flere versjoner eller alternative versjoner av et planforslag.

BEHOVSKARTLEGGING DIGITALE AREALPLANER

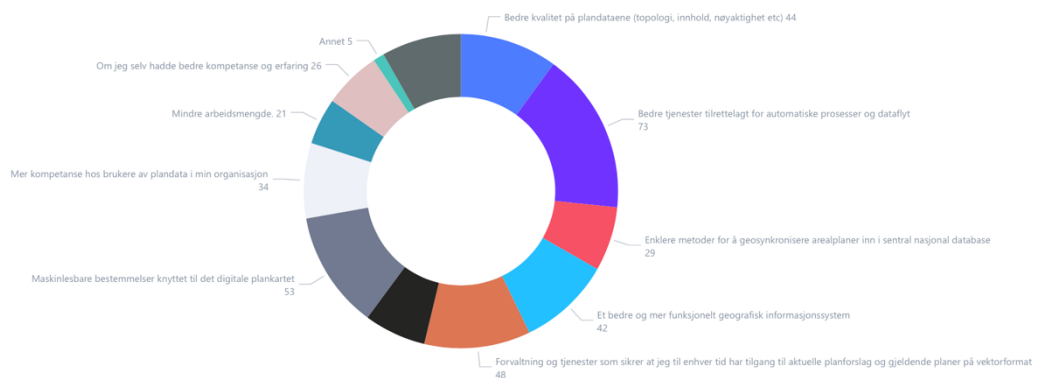
Hvor trygg er du på at de dataene du forvalter og / eller tilrettelegger i dine systemer er gjeldende og korrekte?

Figur 41 – trygghet for at dataene er gjeldende og korrekte

Flertallet er trygge på at dataene de forvalter er gjeldende og korrekte, men det er likevel en del (22%) som enten svarer at de er lite eller svært lite trygge på det.

Hva ville hatt mest positiv effekt for deg i ditt arbeid med å tilrettelegge og / eller forvalte plandata?

Figur 42 – behov i forbindelse med tilrettelegging og forvaltning av plandata

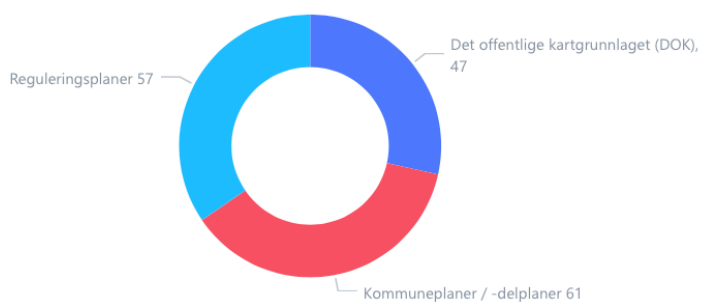
Her er bedre tjenester tilrettelagt for automatiske prosesser og dataflyt valgt av flest respondenter (42%) etterfulgt av maskinlesbare bestemmelser knyttet til det digitale plankartet (31%) og forvaltning og tjenester som sikrer at jeg til enhver tid har tilgang til aktuelle planforslag og gjeldende planer på vektorformat (28%).

4.10 Bruker vedtatte planer ved utarbeidelse av statistikk, arealregnskap, klimaregnskap eller naturregnskap eller ved forskning

65 respondenter svarte at de jobber med utarbeidelse av statistikk, arealregnskap, klimaregnskap eller naturregnskap eller ved forskning. Disse fordelte seg på følgende kategorier av virksomheter.

Kommuner	37
Fylkeskommuner	6
Statsforvalter	8
Andre sektormyndigheter	5
Samferdselsmyndigheter	2
Virksomhet som forsker eller produserer statistikk	6
Andre virksomheter	1

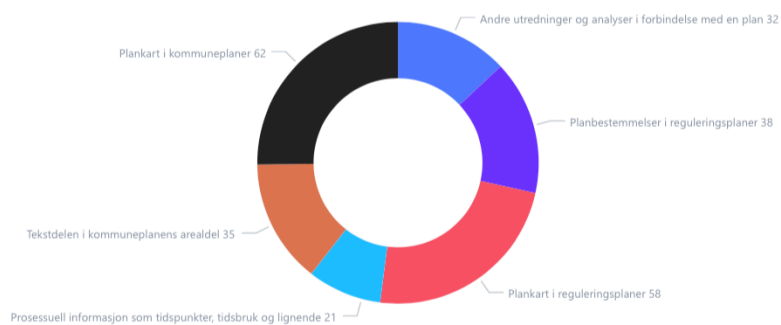
Hvilke av følgende bruker du som kilder til dette arbeidet?

Figur 43 – kilder til arbeidet med statistikk, forskning og areal-, klima- og naturregnskap

Alle de tre kildene blir brukt av en stor andel av de som utarbeider statistikk.

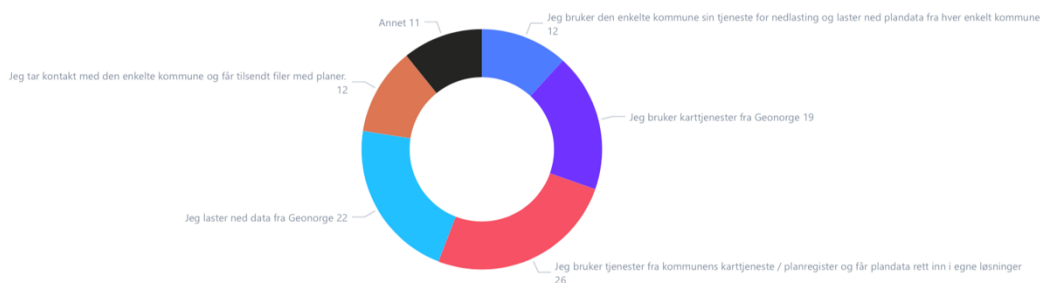
Hvilke komponenter av en arealplan er nyttig for ditt arbeid?

Figur 44 – deler av en arealplan som anses nyttige

Av komponentene i en arealplan som er nyttig, blir plankartet i kommuneplaner valgt av flest respondenter (95%), etterfulgt av plankart i reguleringsplaner (89%) og planbestemmelser i reguleringsplaner (58%).

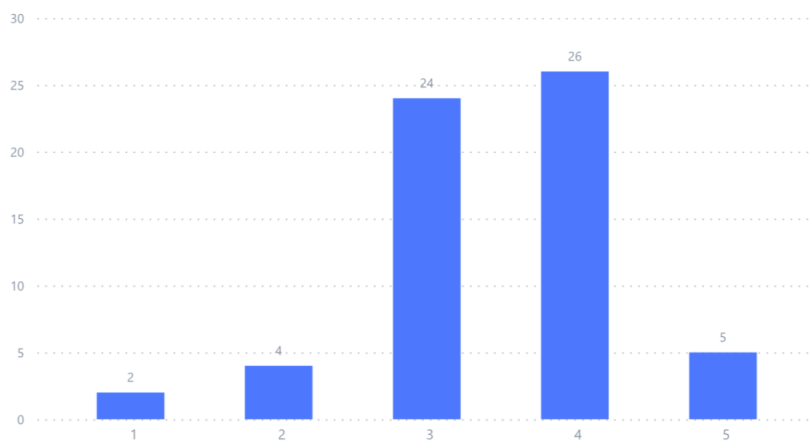
Hvordan får du tilgang til vedtatte planer?

Figur 45 – tilgang til vedtatte planer

Det er relativt stor spredning i hvordan respondentene får tilgang til vedtatte planer. Om vi derimot filtrerer på virksomheten respondentene jobber i, finner vi at ansatte i kommuner i størst grad bruker kommunens karttjenester/planregister (54% av de kommuneansatte), mens de som er ansatt andre steder enten laster ned data fra Geonorge (64%) eller bruker karttjenestene fra Geonorge (54%). Merk at flere valg var mulig på dette spørsmålet.

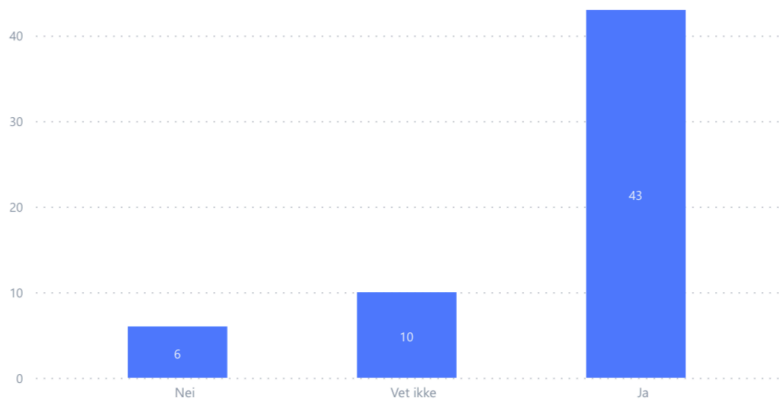
Hvor fornøyd er du med kvaliteten på plandataene du bruker?

Figur 46 – tilfredshet med kvaliteten på plandata

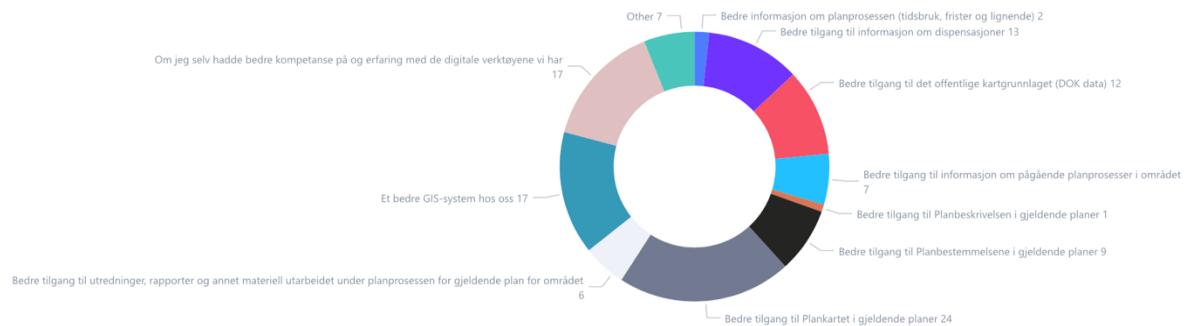
Ville informasjon i reguleringsplaner vært nyttig for ditt arbeid gitt at du hadde en enklere tilgang til den?

Figur 47 – nytte av reguleringsplaner

Tilfredsheten med kvaliteten på plandataene er relativt bra, men det er et stort behov for enklere tilgang til reguleringsplaner.

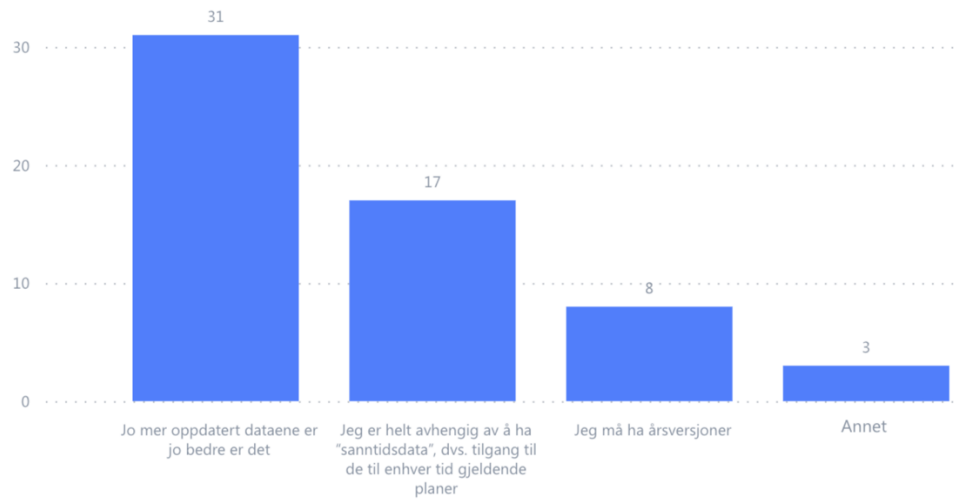
Hvilke av disse tiltakene ville hatt mest positiv effekt for deg i ditt arbeid med statistikk, regnskap eller forskning?

Figur 48 – behov i forbindelse med arbeid med statistikk, forskning og areal-, klima- og naturregnskap

Her var det stor distribusjon i svarene. De tre som flest av respondentene valgte var bedre tilgang til plankartet i gjeldende planer (valgt av 37%), et bedre GIS-system i egen virksomhet (26%) og om respondenten selv hadde bedre kompetanse på og erfaring med de digitale verktøyene de har (26%).

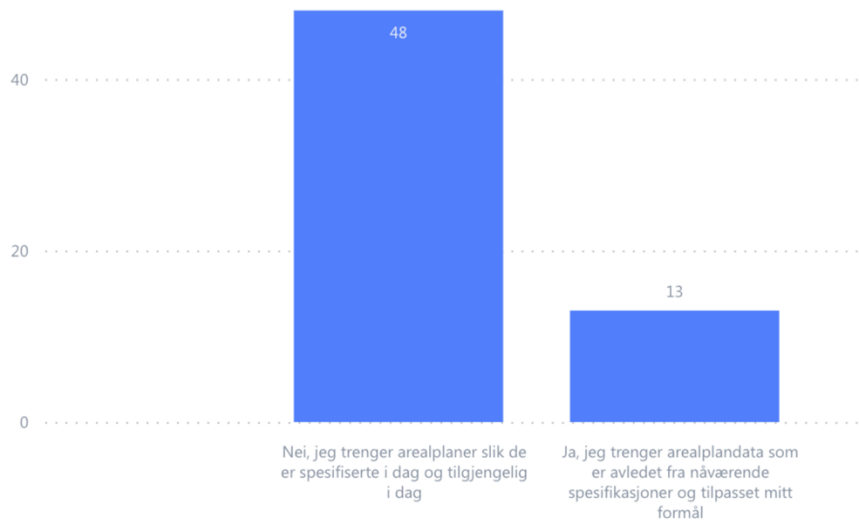
Hvor oppdatert må dataene være for dine statistikker, regnskap eller forskningsarbeid?

Figur 49 – behov for oppdaterte data

Det er kun 14% som klarer seg med årsversjoner for sine statistikker, arealregnskap eller sitt forskningsarbeid.

Trenger du tilgang til arealplandata som er avledet eller tilpasset?

Figur 50 – behov for avledede data

21% har behov for avledede data tilpasset eget formål.

5 Analyse

Undersøkelsen, intervjuer og arbeidsmøter har gitt en rekke innspill. Vi har i dette kapittelet prøvd å identifisere og analysere de mest signifikante funnene av betydning for Norge digitalt og andre etater sin satsing på ytterligere digitalisering av planområdet.

5.1 Nasjonal tilgang til plandata – gjeldende plan

Behov

Gjennomgående fra de aller fleste kilder er behovet for nasjonal tilgang til arealplaner – uavhengig av kommune. Hele 45% av alle respondentene i undersøkelsen identifiserte svært stor nytte ved en slik tilgang og hele 86% oppgir at dette vil ha nytte.

Behovet er tydeligst utenfor kommunene. Innad i kommunen har saksbehandlere god tilgang til kommunens egne plandata – men en har registrert behov også blant kommunalt ansatte for å kunne se planer på tvers av kommunegrensene for å samordne planarbeidet og ha oversikt regionalt.

Blant høringsparter, brukere av arealplaner til prosjektering og detaljplanlegging og aktører som utarbeider arealregnskap / arealstatistikk er behovet entydig og bekreftes gjennom arbeidsmøtene. Det pekes på at dette behovet gjelder for alle kommuner, inkludert storbykommuner som Oslo. Det pekes også på at private leverandører av tjenester, konsulentvirksomhet og programvare også har dette behovet – knyttet til å levere bedre leveranser.

Nåsituasjon

Et stort antall respondenter svarer at de har tilgang (primærkilde) til gjeldende arealplaner gjennom kommunenes innsynsverktøy.

De aller fleste norske kommuner geosynkroniserer arealplaner (reguleringsplan og kommuneplan) til Norge digitalt arealplanløsning (NAP).

GeoNorge tilbyr tilgang til plandata gjennom ulike tjenester. Dette tilbudet er begrenset til Norge digitalt partnere. For andre er oversikter over planer tilgjengelig gjennom tjenester som SePlan (seplan.geonorge.no) eller ND partnere sine innsynsløsninger (for eksempel Kystverkets Kystinfo (www.kystinfo.no)).

Identifiserte utfordringer

Behovsundersøkelsen peker på følgende hovedproblemer knyttet til Norge digitalt sin geosynkroniseringsløsning og NAP;

- Det er kun arealplankartet som er med – planbestemmelser, planbeskrivelse, tekstdelen av kommuneplanens arealdel og vedtak mangler og er etterlyst. Hele 93% av samtlige respondenter svarer at de trenger tilgang til både plankart og bestemmelser.
- Det er vanskelig å stole på at plandatene en får opp er de rette. Hvor fort en ny eller revidert plan blir oppdatert og geosynkronisert varierer stort mellom kommunene – og ikke alle kommuner er med. En får heller ikke noe varsel hvis det er feil i geosynkroniseringen.
- I en rekke kommuner finnes det fortsatt planer som ikke lar seg geosynkronisere, hovedsakelig fordi de enten ikke er digitale i det hele tatt, at de kun er på rasterformat (scannet) eller at de ikke er i tråd med gjeldende produktspesifikasjoner for geosynkronisering.
- Dataene er ikke tilgjengelig for andre aktører enn Norge digitalt.

For brukere som forholder seg til lokale kommunale innsyn- og nedlastingstjenester og har behov på tvers av flere kommuner så oppleves det tungvint og komplisert å finne rett tjeneste og bruke denne. En får heller ikke opp planer på tvers av kommunegrenser. (Her finnes det regionale løsninger a la InnlandsGIS som møter denne utfordringen.)

Pågående initiativer med relevans

I tilknytning til ny fagstandard for plan (versjon 5.0) utarbeides det ny nasjonal produktspesifikasjon for planregister i kommunene. Denne tar høyde for både kartelementer og digitale bestemmelser – og dokumenter som inngår i Planregisteret etter PBL. Denne produktspesifikasjonen legger grunnlag for å kunne utforme nasjonale tjenester for helhetlig plan med bestemmelser og gjeldende dokumenter.

KS sin FIKS Plan tjeneste vil gjøre det enklere for kommunene å etablere digitale koblinger mellom saksbehandling og planregister – noe som igjen vil kunne gjøre kommunens planregister tettere oppdatert. KS har også utformet en kravspesifikasjon kommuner kan bruke til å anskaffe et tilrettelagt saksbehandlingssystem for plansaker (ePlanSak) som kan nytte nettopp FIKS tjenestene.

Mulige tiltak / initiativer

- Alle kommuner må ha fulldigitale planregistre for kommuneplan og reguleringsplaner – som inkluderer alle gjeldende planer. Noen respondenter har uttrykt ønske om at planer etter gammelt lovverk erstattes / fornyes slik at spesielt arealformål er likt (spesielt fremhevet blant de som utarbeider arealstatistikk / arealregnskap).
- De kommunale planregistrene gjøres komplette og inkluderer både «bokdel» (egenskaper), geometri, bestemmelser og dokumenter (planbeskrivelse, vedtak, planbestemmelser som PDF og plankart som PDF) i tråd med ny NPAD for planregister. Eldre planer der stedfestede bestemmelser ikke eksisterer vil kun ha bestemmelser i form av dokument.

Det finnes ulike alternativer for hvordan en kan utforme en nasjonal tilgang til plandata på tvers av kommuner. Noen av disse kan være;

- a) Det etableres et nasjonalt planregister som er originalregister for alle vedtatte planer – tilsvarende matrikkelen. Kommunene forvalter plandata i dette registeret.
- b) Det videreføres kommunale planregistre – men etableres en nasjonal kopi som synkroniseres fra de kommunale. Dette tilsvarer dagens geosynkronisering av planer – men utvidet til å dekke bestemmelser, egenskaper og dokumenter.
- c) Som b) videreføres kommunale planregistre – men det settes krav til at disse kan tilby tjenester som gjør det mulig å lage sømløse tjenester for å høste data – både i form av nedlasting, synkronisering og innsyn.

For å muliggjøre nye typer tjenester og løsninger vil det være tjenlig at også private aktører, ikke bare Norge digitalt medlemmer, kan få tilgang til data og tjenester. Dette kan for eksempel være systemleverandører, konsulenter og eiendomsutviklere.

Note: Undersøkelsen har også identifisert et behov for tilgang til utgåtte planer, dvs. planer som er opphevet, erstattet eller delvis erstattet. Over 60% av samtlige respondenter har uttrykt dette behovet. Selv om disse planene ikke er gyldige lengre er bl.a. forståelse for hvorfor en byggesøknad er gitt tidligere og grunnlaget for servitutter nevnt som konkrete årsaker til behovet.

Eldre planer er etter PBL og forskrift ikke en del av planregisteret og slik vi forstår det vanskelig tilgjengelig i dag.

5.2 Nasjonal tilgang til plandata – planforslag

Behov

Det er spesielt sektormyndigheter (høringsparter) som har uttrykt behov for bedre og mer enhetlig tilgang til planforslag i forbindelse med høringer. I tillegg ser vi at nettselskaper og andre etater som driver detaljprosjektering uttrykker det samme behovet.

De aller fleste av disse svarer at de i dag ser på planforslag gjennom kommunenes egne innsynsverktøy eller via pdf / papir, samtidig som de uttrykker stort behov for å kunne se planforslaget i forhold til eksisterende planer, andre pågående planprosesser og i forhold til egne innspill under planoppstart.

I spørreundersøkelsen gis «umiddelbar digital tilgang til planforslag» sammen med «trygghet for at det digitale planforslaget er det «riktige» - dvs det jeg skal saksbehandle» høy prioritet. «Bestemmelser som er stedfestet og tilgjengelig via kartet» er også tydelig ettertraktet.

Oppsummert er det et tydelig behov for at helhetlige planforslag, dvs. både kart og bestemmelser, er enklere tilgjengelig i den enkelte saksbehandler sine egne verktøy der en kan få innsyn og analysemulighet opp mot både andre planprosesser, eksisterende planer, temadata og dispensasjoner.

Nåsituasjon og identifiserte utfordringer

Som nevnt over så svarer flertallet av respondentene at de får tilgang til planforslaget som dokumenter (PDF) eller gjennom kommunenes egne innsynsverktøy. Dette oppleves tungvint og lite effektivt og gjør det vanskelig å utføre analyser, se helhet og sammenstille med egne innspill tidligere.

Noen kommuner geosynkroniserer kartdelen av et planforslag til NAP og derfra videre til enkelte sektormyndigheter som har satt opp løsninger for dette. De største utfordringene knyttet til dette er gjennom undersøkelsen identifisert til

- a) Bestemmelser og andre dokumenter følger ikke med – og er ikke nødvendigvis i synk med kartdelen
- b) At det er vanskelig å stole løsningen – når en får en sak er ikke forslaget synkronisert ennå – eller er en usikker på hvilket alternativ en forholder seg til.
- c) Versjonering, alternative planforslag og flere vertikallag er komplisert å forholde seg til

Regionale løsninger, for eksempel InnlandsGIS, brukes også av en god del respondenter og er trukket fram som et godt eksempel på fungerende løsning. Men også for denne type løsning er det uttrykt behov for at planforslag også kan være tilgjengelig i høringspartens egne løsninger.

Pågående initiativer med relevans

Flere kommuner og høringsparter tar dagens geosynkroniseringsløsninger i bruk og arbeider for at data blir oppdatert raskere.

Et alternativ eller supplement til geosynkroniseringsløsningene er KDD / DIBK sine tjenester – Fellestjenester Plan. I 2023 har disse ambisjon om å utvikle tjenester for planer på høring der høringsforslag sendes via SvarUt / Altinn til høringsparter. Høringsforslaget vil bli sendt som en «pakke» som inneholder både kart, bestemmelser og dokumenter – og vil bli sendt på nytt ved evt. endrede versjoner eller flere alternativer. Enkelte sektormyndigheter har pågående prosjekter for å kunne ta imot slike «pakker» og forvalte og tilgjengeliggjøre disse i egne systemer.

Mulige tiltak / initiativer

For enklere og mer standardisert tilgang til planforslag til høring så har vi identifisert følgende alternativer;

- a) Videreutvikle geosynkronisering og NAP til å inkludere hele planforslaget – ikke bare kartdelen.
- b) Bygge tjenester og løsninger på Fellestjenester Plan der planforslag på høring mottas som digitale pakker direkte til høringspartene
- c) En kombinasjon der viderefører / videreutvikler et nasjonalt «forslagsregister» i regi av NAP – men der både dette og høringspartene får planforslag på høring via Fellestjenester Plan.

Styrken med alternativ b og c er at disse både ivaretar og dokumenterer oversendelse fra kommune til høringspart og kan forenkle håndtering av flere versjoner / alternativer og arkivering av disse. Styrken med alternativ a er at det bygger videre på mekanismer allerede på plass.

5.3 Dispensasjoner

Behov

72% av alle respondentene har uttrykt behov for tilgang til gitte dispensasjoner – og over 50% behov for avslåtte dispensasjoner. Behovet er uttrykt fra både de som gir eller blir hørt i forbindelse med dispensasjonssøknader og fra de som håndterer planforslag eller bruker vedtatte planer.

Behovet er knyttet til å se på presedens – hva er gitt og hva er avslått tidligere, se på hvordan kommunene håndterer dispensasjoner vs. endring i planer, se på behovet for nye planer og ved detaljplanlegging av for eksempel infrastruktur for elektrisitet.

Det er dispensasjoner etter PBL som er identifisert som relevante i denne sammenheng – men også dispensasjoner knyttet til jordvern er nevnt.

Ved dispensasjonssøknader er det lite automatikk i å finne plasseringen til dispensasjonen det er søkt om. Over ¾ av respondentene svarer at dette skjer manuelt.

Nåsituasjon og identifiserte utfordringer

Gitte dispensasjoner etter PBL skal ifølge PBL være registrert i planregisteret. Praksis for dette er svært varierende og den eneste tilgangen til de kommuner som registrerer dette er gjennom kommunens egne innsynsverktøy.

Ingen respondenter har oppgitt at avslåtte dispensasjonssøknader registreres eller er tilgjengelig.

Et fåtall respondenter fra kommuner har oppgitt at de har tilgang til dispensasjonssøknader under behandling gjennom en kartløsning der noen har registrert dette i forkant.

Pågående initiativer med relevans

KS sine FIKS Plan har definert tjenester for å oppdatere planregister fra et saksbehandlingsverktøy med informasjon om gitte dispensasjoner, evt. oppdatere disse.

Mulige tiltak / initiativer

For å møte behovene så er følgende tiltak aktuelle;

- Følge opp kommuner slik at alle gitte dispensasjoner faktisk blir registrert og blir oppdatert. For å oppnå dette må det implementeres funksjonalitet i kommunenes byggesakssystemer og sikre at kommunenes planregister inneholder dispensasjoner.
- Benytte FIKS Plan tjenester i grensesnittet saksbehandlingssystem og planregister
- Publisere og tilgjengeliggjøre dispensasjoner på samme måte som gjeldende planer også i en nasjonal løsning.
- Utvide spesifikasjoner slik at også avslåtte dispensasjoner registreres. (Det må vurderes om dette skal være frivillig for kommunene eller ikke).
- Utvide spesifikasjoner slik at dispensasjonssøknader registreres. En vil da kunne nytte planregisteret til både gjøre det enklere å finne hvor en søknad gjelder – og enkelt endre egenskap til avslått eller innvilget ved vedtak.

5.4 Temadata / DOK data

Behov

Temadata / DOK data er en viktig del av saksbehandling, håndtering av dispensasjoner, prosjektering og utforming av søknader. Forbedring av dette oppgis av de aller fleste som et tiltak med høy positiv effekt selv om det ikke scorer høyest.

Respondentene har i fritekst beskrevet data de ønsker å prioritere for forbedring. Følgende ordsky illustrerer hvilke datasett som nevnes oftest, når de blir spurt om hvilke datasett det er størst behov for å høyne kvaliteten på.

Et fellestrekk er at data knyttet til naturrisiko har spesielt høyt fokus.

Vi har ikke gjort en videre analyse av utfordringer og mulige tiltak innenfor temadata, da dette er utenfor omfanget av dette oppdraget.

5.5 Bruk av arealplaner til statistikk, arealregnskap, naturregnskap, klimaregnskap og forskning

Behov

86 respondenter har svart at de har behov for arealplaner til utarbeidelse av statistikk, arealregnskap, naturregnskap, klimaregnskap og forskning. I tillegg angir de behov for å utarbeide planreserve, fortetningsanalyser, stedsanalyser, «key-performance indicators», behandling av delingssaker, nedbygging av dyrket mark, mineralstatistikk og formålsstatistikk. Et stort flertall angir arealplaner til utarbeidelse av arealregnskap som det viktigste formålet.

Vi har sett litt nærmere på de respondentene som vi oppfatter fra institusjoner som primært arbeider med statistikk, regnskap og forskning. (Filtrert vekk fylkeskommune, kommune, samferdselsmyndighet og statsforvalter). Disse har angitt behov knyttet til SSB sin statistikkbank, naturregnskap, arealregnskap for økosystemer, utbyggingsregnskap, miljøkonsekvenser, havområder og kystnære marine områder, klimautslipp og nedbygging av naturområder. Det er denne gruppen analysen videre har fokus på.

Det er plankartet (reguleringsplan og kommuneplan) som er det viktigste behovet for disse. Noen få angir også behov for tilgang til andre faglige utredninger knyttet til planprosess, til planbestemmelser (reguleringsplan) og til kommuneplanens tekstdel.

I denne gruppen er det ulike behov knyttet til hvor oppdaterte areaplandataene må være – det er angitt behov for både «årsversjoner» og «sanntidsdata».

Nåsituasjon

Både undersøkelsen og samtaler knyttet til kartleggingen har demonstrert at det brukes ulike kilder – avhengig av status og tilgang for data fra hver enkelt kommune. Der data eller tjenester fra GeoNorge er tilfredsstillende brukes dette – mens en fra andre kommuner må laste ned eller henvende seg direkte for å få tilsendt plandata.

Generelt svarer respondentene relativt lavt på om de er fornøyde med kvaliteten på de plandataene de bruker.

Identifiserte utfordringer

Behovsundersøkelsen har identifisert følgende utfordringer som viktige knyttet til tilgangen til arealplaner for statistikk, regnskap og forskning:

- Manglende dekningsgrad – både for reguleringsplan og kommuneplan. Problemet kan enten være at det er vanskelig å få tak i dataene (kommunene responderer for eksempel ikke på forespørsel og har ikke data digitalt tilgjengelig) eller at dataene ikke er fullstendige.
- Komplisert å måtte lete etter data fra nasjonale kilder (GeoNorge) og de ulike kommuners ulike portalløsninger.
- Vanskelig å være trygg på at en har rett versjon / gjeldende plan – og rett plansituasjon. Sistnevnte gjelder spesielt der planer helt eller delvis avløser eldre planer.
- Arealformål er ikke konsistent – gjelder spesielt der en har eldre planer etter gammelt regelverk. Dette gjør det komplisert å «oversette» for eksempel arealformål til helhetlig statistikkgrunnlag.
- I planbestemmelser er det angitt ytterligere detaljering og presiseringer som ikke er tilgjengelig for statistikkformål. For eksempel der en har flerformålsflater. Bruken av egenskapen «ikfratredelsesdato» er også varierende.
- Ulik praksis i kommunene og mellom planleggere mht detaljeringsgrad og bruken av arealformål. Det er også ulik praksis på hvor presis geometri det er brukt ved utarbeidelsen av plankartet der en ofte får avvik med andre datasett (eiendom, grunnkart og temdata).

Pågående initiativer med relevans

Som beskrevet under 5.1 vil en nasjonal tilgang til plandata være et viktig virkemiddel for dette behovet. KDD sitt pågående arbeid med mer standardiserte feltbetegnelser og mer standardiserte planbestemmelser vil også gi et viktig bidrag til mer presise planbestemmelser – og kanskje også mer parametriserte planbestemmelser.

Det er også påpekt at stadig flere kommuner rydder opp i sine plandata og har disse tilgjengelig digitalt. Dette har vært en pågående prosess i mange år og en ser resultater av dette arbeidet.

Mulige tiltak / initiativer

Mulige tiltak er de samme som for 5.1 – en nasjonal tilgang til plandata – spesielt plankartet – men også planbestemmelser er ønsket.

Å få fullverktørisert alle gjeldende reguleringsplaner (og med det erstatte scannede rasterplaner) vil gi betydelig gevinst for mer effektivt arbeid med statistikk og regnskap.

Utover dette vil det gi bedre og mer presis statistikk og regnskap hvis eldre planer ble fornyet / løftet opp til gjeldende lovverk og standarder. Dette kan i dag kun gjøres gjennom nye planprosesser. Hvorvidt regelverk kan endres slik at denne type løft kan gjøres uten at selve planen må vedtas på nytt er usikkert – men det ville vært ønskelig.

Mer parametriserte planbestemmelser vil gi et bedre grunnlag for statistikk og regnskap. Det vil også mer presise geometriobjekter.